

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi tekijänoikeuslain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tekijänoikeuslain jälleenmyyntikorvauksia koskevia säännöksiä, joiden mukaan tekijällä on oikeus saada korvaus tekemiensä kuvataiteen teosten edelleen myynneistä.

Jälleenmyyntikorvaus on viisi prosenttia kuvataiteen teoksen ammattimaisessa ja julkisessa jälleenmyynnissä saadusta arvonsäverottomasta hinnasta.

Alkuperäisen taideteoksen tekijän oikeudesta jälleenmyyntikorvaukseen annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin täytäntöönpano edellyttää eräitä muutoksia voimassa olevaan lakiin.

Direktiivillä yhdenmukaistetaan jälleenmyyntikorvauksen piiriin kuuluvat kuvataiteen teosten ryhmät, korvauksen laskemistapa sekä korvauksen piiriin kuuluvat myyntitapahtumat. Lainmuutoksen jälkeen valokuvateokset olisivat korvauksen piirissä.

Direktiivin mukaisesti jälleenmyyntikorvaus koskisi kaikkia jälleenmyyntejä, joihin osallistuu myyjinä, ostajina tai välittäjinä taidemarkkinoiden ammattilaisia. Yleisölle avoimien museoiden ostot yksityishenkilöiltä jäisivät kuitenkin soveltamisalan ulkopuolelle.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että jäl-

leenmyyntikorvauksen maksamisesta olisi vastuussa jälleenmyyntiin taidemarkkinoiden ammattilaisena osallistuva myyjä ja välittäjä. Vain siinä tapauksessa, että myyntiin ei osallistu muita taidemarkkinoiden ammattilaisia, korvauksen suorittamisesta olisi vastuussa jälleenmyyntiin taidemarkkinoiden ammattilaisena osallistuva ostaja.

Jälleenmyyntikorvaus määräytyisi kuvataiteen teoksen myyntihinnan kasvaessa alenevien prosenttiosuuksien mukaan. Laissa säädettäisiin alin myyntihinta, josta korvausta peritään. Jälleenmyyntikorvauksen enimmäismäärä rajoitettaisiin 12 500 euroon.

Jälleenmyyntikorvausta koskevien säännösten kansainväliseen soveltamiseen ehdotetaan täsmennystä, jonka mukaan muihin kuin Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalaisiin sovelletaan vastavuoroisuusperiaatetta. Vain sellaisista maista peräisin olevien teosten tekijät voivat vaatia jälleenmyyntikorvauksen maksamista Suomessa, joiden omassa lainsäädännössä myönnetään yhteisön jäsenvaltioista peräisin olevien teosten tekijöille vastaava oikeus.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan direktiivin mukaisesti 31 päivänä joulukuuta 2005.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT	4
1. Johdanto	4
2. Nykytila.....	4
2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö.....	4
2.2. Kansainvälinen suoja.....	6
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset.....	7
3.1. Jälleenmyyntikorvausdirektiivi ja sen voimaannpanon edellyttämät lainsäädännön muutokset	7
3.1.1. Yleistä	7
3.1.2. Direktiivin sisältö	8
I luku. Soveltamisala	8
1 artikla. <i>Jälleenmyyntikorvausta koskevan oikeuden sisältö</i>	8
2 artikla. <i>Taideteokset, joita oikeus jälleenmyyntikorvaukseen koskee</i>	10
II luku. Erityiset säännökset.....	10
3 artikla. <i>Vähimmäishinta</i>	10
4 artikla. <i>Korvausosuudet</i>	11
5 artikla. <i>Laskentaperuste</i>	12
6 artikla. <i>Jälleenmyyntikorvaukseen oikeutetut</i>	12
7 artikla. <i>Kolmansien maiden kansalaisten oikeus jälleenmyyntikorvaukseen</i>	13
8 artikla. <i>Jälleenmyyntikorvausta koskevan oikeuden voimassaoloaika</i>	14
9 artikla. <i>Oikeus saada tietoja</i>	14
III luku. Loppusäännökset	14
10 artikla. <i>Ajallinen soveltaminen</i>	14
11 artikla. <i>Tarkistaminen</i>	15
12 artikla. <i>Täytäntöönpano</i>	15
13 artikla. <i>Voimaantulo</i>	15
4. Esityksen vaikutukset	15
4.1. Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	15
4.2. Vaikutukset viranomaistoimintaan.....	16
4.3. Taloudelliset vaikutukset	16
5. Asian valmistelu	17
5.1. Valmisteluvaiheet ja aineisto	17
5.2. Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen.....	17
5.3. Riippuvuus muista esityksistä	17
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	18
1. Lakiehdotuksen perustelut	18
2. Tarkemmat säännökset ja määräykset.....	22

3. Voimaantulo	22
4. Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	22
LAKIEHDOTUS.....	24
tekijänoikeuslain muuttamisesta.....	24
LIITE	26
RINNAKKAISTEKSTI.....	26
tekijänoikeuslain muuttamisesta.....	26

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Tekijänoikeuslainsäädännön keskeisin tavoite on tukea henkistä luomistyötä sen kaikissa eri muodoissa. Tunnustamalla tekijöille oikeuden määrätä teostensa hyväksikäytöstä yhteiskunta kannustaa luovaa toimintaa.

Kulttuurihyödykkeiden tuotannon ja saataavuuden turvaaminen luo pohjaa kansalliselle kulttuurille ja yhteiskunnan kehitykselle. Tekijänoikeus suojaa kirjallisia ja taiteellisia teoksia, kuten kaunokirjallisia ja selittäviä teoksia, sävellys- ja näyttämöteoksia, elokuvateoksia, valokuvateoksia ja muita kuvataiteen teoksia sekä rakennustaiteen, taidekäsityön ja taideteollisuuden tuotteita.

Tekijänoikeus tuottaa tekijälle sekä taloudellisia että moraalisia oikeuksia. Taloudelliset oikeudet koostuvat tekijän yksinomaisesta oikeudesta määrätä teoksesta valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla se yleisön saataviin muuttamattomana tai muutettuna, käännoksenä tai muunnelmana, toisessa kirjallisuus- tai taidelajissa taikka toista tekoa-paa käyttäen.

Voimassa oleva tekijänoikeuslaki (404/1961) on vuodelta 1961. Vuonna 1995 tekijänoikeuslakiin otettiin säännökset tekijän oikeudesta korvaukseen kuvataiteen teosten jälleenmyynnistä (446/1995). Jälleenmyyntikorvauksen säätämistä pidettiin perusteltuna, koska näin voitiin turvata tekijälle ja hänen oikeudenomistajilleen osuus teosten hyödyntämisestä taidekaupassa. Jälleenmyynti on kuvataiteen teosten tyypillinen käytötapa, joka laajentaa usein teosten käyttäjäpiiriä ja yleisöä.

Kuvataiteen teosten myynnistä maksettava korvaus koskee ainoastaan tapauksia, joissa tekijä on ensimmäisen kerran pysyvästi luovuttanut teoksensa ja teos myydään julkisesti esimerkiksi taidehuutokaupassa tai muutoin ammattimaisesti.

Ensimmäisenä kuvataiteen teosten jälleenmyyntikorvauksesta on säädetty Ranskan tekijänoikeuslaissa vuonna 1920, ja nykyään vastaavia säännöksiä on voimassa useissa kymmenissä valtioissa.

Euroopan unionissa jälleenmyyntikorvaus on toteutettu Belgiassa, Espanjassa, Italiassa

Luxemburgissa, Portugalissa, Ruotsissa, Saksassa, Suomessa ja Tanskassa. Uusista Euroopan unionin jäsenvaltioista siitä on säädetty Latviassa, Liettuaassa, Puolassa, Slovaakiassa, Tšekin tasavallassa, Unkarissa ja Virossa.

Tekijänoikeudellisesta jälleenmyyntikorvauksesta on säädetty myös Islannissa. Norjassa voimassa oleva kuvataiteen jälleenmyyntiä koskeva järjestely perustuu julkisoikeudelliseen lainsäädäntöön.

2. Nykytila

2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

Säännökset jälleenmyyntikorvauksesta ovat tekijänoikeuslain 2 b luvussa. Suomessa kuvataiteen teosten ammattimaisesta ja julkisesta jälleenmyynnistä tekijällä on oikeus saada 5 prosenttia myydyin teoksen arvonlisäverotomasta myyntihinnasta. Säännökset tulivat voimaan 1 päivänä toukokuuta 1995.

Kuvataiteen teosten ammattimaista ja julkista jälleenmyyntiä harjoittavat taidehuutokaupat ja taidegalleriat sekä muut elinkeinonharjoittajat, joiden toimintaan kuuluu taidekauppa. Myös näyttelyissä ja muissa vastaavissa yhteyksissä tapahtuva taidekauppa on laissa tarkoitettua julkista taidekaupaa.

Säännökset jälleenmyyntikorvauksesta eivät koske ensimyyntejä vaan ainoastaan tekijän omistuksestaan luovuttamien teosten jälleenmyyntiä. Korvausta ei siten makseta esimerkiksi tapauksessa, jossa galleria myy kuvataiteen teoksen taitelijan lukuun. Jälleenmyyntikorvaus ei koske myöskään tilanetta, jossa avio-oikeuden, perinnön tai testamentin nojalla teoksen omistukseensa saanut myy aiemmin luovuttamattoman teoksen.

Yksityisten välinen kauppa on jälleenmyyntikorvausta koskevan sääntelyn ulkopuolella.

Oikeus jälleenmyyntikorvaukseen on voimassa tekijänoikeudellisen suoja-ajan.

Oikeus korvaukseen on henkilökohtainen ja luovuttamaton. Oikeuden henkilökohtaisuus tarkoittaa sitä, että oikeutta ei saa ulosmitata tekijältä itseltään eikä siltä, jolle oikeus on siirtynyt avio-oikeuden, perinnön tai

testamentin nojalla. Sen sijaan tekijän tai tämän oikeudenomistajien saamat korvaukset ovat ulosmitattavissa ja oikeudenhaltija itse voi käyttää niitä haluamallaan tavalla.

Oikeus jälleenmyyntikorvaukseen on luovuttamaton, toisin sanoen oikeutta ei voida myydä tai muuten luovuttaa kolmannelle esimerkiksi lahjoittamalla tai vaihtamalla.

Oikeuteen saada jälleenmyyntikorvaus sovelletaan, kuten muuhunkin tekijänoikeuteen, tekijänoikeuslain 41 §:n mukaan avio-oikeutta, perintöoikeutta ja testamenttia koskevia säännöksiä. Oikeus korvaukseen voi siten periä tai siirtyä kolmannelle osituksessa tai testamentilla.

Jälleenmyyntikorvaus koskee tekijänoikeuslain 1 §:ssä ja 2 b luvun säännöksissä tarkoitettua kuvataiteen teosta. Tekijänoikeuslaissa ei kuvataiteen teosta ole määritelty tarkemmin. Jälleenmyyntikorvausta koskevan hallituksen esityksen (HE 287/1994 vp) perusteluissa todettiin, että oikeus koskee tekijänoikeudellisesti suojattuja maalaus-, kuvanveisto-, piirros- ja tekstiilitaiteen sekä grafiikan teoksia, installaatioita, videotaide-teoksia sekä muita vastaavia teoksia.

Oikeutta jälleenmyyntikorvaukseen ei ole rakennustaiteen tuotteiden eikä valokuvateosten jälleenmyynnistä eikä sellaisten taidekäsityön ja taideteollisuuden tuotteiden jälleenmyynnistä, joita on valmistettu useita samanlaisia kappaleita. Sen sijaan taidekäsityön ja taideteollisuuden uniikkituotteet ovat korvauksen piirissä. Jälleenmyyntikorvausta koskevan sääntelyn ulkopuolelle jäävät siten taidekäsityön ja taideteollisuuden sarjatuo- tanto sekä rakennustaiteen tuotteet.

Oikeus jälleenmyyntikorvaukseen syntyy, kun kuvataiteen teos myydään. Lain esitöissä on täsmennetty, että korvauksen maksamisvelvollisuuden laukaiseva tekijä on ensimmäisen jälkeinen myynti. Jos teoksen pysyvä luovutus ei ole tapahtunut tekijän elinai- kana, syntyy oikeus korvaukseen kuvataiteen teoksen tulevasta jälleenmyynneistä silloin, kun teoksen omistusoikeuden perintönä, osituksessa tai testamentilla saanut luovuttaa aiemmin luovuttamattoman teoksen.

Jälleenmyyntikorvauksen perii suomalaisia tekijöitä edustava järjestö, jonka opetusministeriö on tähän tehtävään hyväksynyt määrääjäksi, enintään viideksi vuodeksi. Tekijän oikeus korvaukseen raukeaa, jollei sitä kos-

kevaa vaatimusta ole todistettavasti esitetty järjestölle kolmen vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jona teoksen myynti tapahtui.

Opetusministeriön järjestön hyväksymistä koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Opetusministeriö voi päätöksessään asettaa ehtoja hyväksymisen edellytykseksi sekä antaa järjestölle tarkempia ohjeita korvauksen perinnästä ja varojen käyttämisestä. Jollei järjestö noudata annettuja määräyksiä taikka anna valvonnassa tarpeellisia tietoja opetusministeriölle, ministeriö voi peruuttaa järjestöä koskevan hyväksymisen.

Opetusministeriön päätöksellä korvauksen periväksi järjestöksi on hyväksytty Visuaalisen alan taiteilijoiden tekijänoikeusyhdistys Kuvasto ry (jäljempänä Kuvasto ry). Jälleenmyyntikorvauksen voi pätevästi suorittaa vain Kuvasto ry:lle. Kuvasto ry tilittää keräämänsä korvauksen oikeudenhaltijoille, myös niille, jotka eivät ole järjestön jäseniä tai asiakkaita.

Järjestön hyväksyminen opetusministeriön päätöksellä ja ministeriön harjoittama valvonta on perusteltua asiaan liittyvien julkisten etujen vuoksi. Järjestön on muun muassa noudatettava tasapuolisuutta järjestöön kuuluvien ja kuulumattomien välillä.

Niissä tapauksissa, joissa tekijältä ei jää oikeudenomistajia eikä oikeutta ole siirretty testamentilla, korvaukset voidaan lain mukaan käyttää tekijöiden yhteisiin tarkoituksiin. Myös sellaisten tekijöiden ja heidän oikeudenomistajiensa osalta, joiden puolesta järjestö on kerännyt jälleenmyyntikorvauksia mutta joita ei vuosia kestäneistä etsinnöistä huolimatta löydetä, järjestö tilittää varat tekijöiden yhteisiin tarkoituksiin.

Maksun suorittamisesta ja maksuvelvollisuuden alaisen myynnin selvittämisestä on vastuussa ammattimaisesti toimiva huuto- kaupanpitäjä tai taidekauppias riippumatta siitä, toimiiko hän myyjänä, välittäjänä tai muussa vastaavassa ominaisuudessa. Olen- naista on, että hän harjoittaa sellaista ammat- timaista ja julkista kuvataiteen myyntiä, jota 2 b luvussa tarkoitetaan. Korvausta maksetaan Suomessa myydyistä suomalaisista ja ulkomaisista taideteoksista.

Korvaus lasketaan kuvataiteen teoksen arvonlisäverottomasta myyntihinnasta. Talou- dellisesti merkittävintä on välittäjien toimes-

ta, esimerkiksi huutokaupoissa, tapahtuva jälleenmyynti.

Huutokaupassa myyntihintana pidetään niin kutsuttua vasarahintaa, josta jälleenmyyntikorvaus lasketaan. Vasarahintaan sisältyy välittäjän myyntiprovisio, joka on 12—15 prosenttia esineen myyntihinnasta. Vasarahintaan lisätään myös huutomaksu, joka on 12—14 prosenttia viimeisestä tarjouksesta. Sekä myyntiprovisiosta että huutomaksusta suoritetaan arvonlisävero, jota ei kuitenkaan oteta huomioon jälleenmyyntikorvausta laskettaessa. Itse taideteoksen hintaan ei kohdistu välittäjän maksamaa arvonlisäveroa, koska välittäjä ei missään vaiheessa omista taideteosta, vaan taideteos siirtyy suoraan myyjän omistuksesta ostajan omistukseen.

Ammattimainen taidemyyjä yleensä ostaa taideteoksen omistukseensa. Tästä syystä jälleenmyyntikorvausta laskettaessa myyntihinta muodostuu taidekaupassa eri tavalla kuin huutokaupassa. Kun teos jälleenmyydään, myyntihintaan sisältyy 22 prosentin arvonlisävero. Tämä arvonlisävero vähennetään myyntihinnasta ennen jälleenmyyntikorvauksen laskemista. Taidemyynnissä ostajalta ei peritä huutomaksua vastaavaa maksua. Myyntihintaan sisältyy kuitenkin usein myyntiprovisio.

Myyjällä on velvollisuus antaa vuosittain selvitys teosten myynnistä korvauksen perintää hoitavalle järjestölle. Lisäksi järjestöllä on oikeus vaatia myyjältä tilityksen oikeellisuuden tarkistamiseksi tarpeelliset tiedot enintään tilitysvuotta edeltäneiltä kolmelta kalenterivuodelta.

Korvaus peritään vain niistä myynneistä, jotka tehdään sen jälkeen, kun teos on ensimmäisen kerran pysyvästi luovutettu pois tekijän hallinnasta tai lähipiiristä.

Tekijänoikeuslain 27 §:n 2 momentin mukaan teoksen kappaleen luovutukseen ei sisälly tekijänoikeuden luovutus. Jos tekijä on esimerkiksi testamentannut teoksen kappaleen muulle kuin perilliselleen, oikeus jälleenmyyntikorvaukseen syntyy tekijän oikeudenomistajille vasta silloin, kun testamentinsaaja ensimmäisen kerran myy tai muuten pysyvästi luovuttaa testamentilla saamansa aiemmin luovuttamattoman teoksen. Tekijän oikeudenomistajan tekijän kuoleman jälkeen tekemä luovutus rinnastetaan

siten tekijän elinaikanaan tekemään luovutukseen.

On myös mahdollista, että tekijä on testamentilla luovuttanut testamentinsaajalle teoksen kappaleen lisäksi oikeuden jälleenmyyntikorvaukseen tämän teoksen ja mahdollisesti myös muiden teosten jälleenmyynneistä tai pelkän oikeuden jälleenmyyntikorvauksiin tekemiensä kuvataiteen teosten jälleenmyynneistä.

2.2. Kansainvälinen suoja

Tekijänoikeuden keskeisin kansainvälinen sopimus on Bernin yleissopimus kirjallisten ja taiteellisten teosten suojaamisesta (SopS 79/1986) vuodelta 1886 (jäljempänä Bernin sopimus). Bernin sopimuksen 14ter artiklaan otettiin vuonna 1948 jälleenmyyntikorvausta koskevat määräykset. Niiden mukaan taideosten sekä kirjailijoiden ja säveltäjien alkuperäisten käsikirjoitusten osalta tekijällä – tai hänen kuoltuaan, kansallisessa lainsäädännössä määrättyillä henkilöillä tai laitoksilla – on luovuttamaton oikeus osuuteen teosten sellaisien myyntien tuotosta, jotka tapahtuvat tekijän luovutettua teoksensa ensimmäisen kerran.

Bernin sopimuksessa oikeus jälleenmyyntikorvaukseen ei ole tekijälle kuuluva vähimmäisoikeus, vaan sopimuksen jäsenvaltiot voivat vapaasti valita, tunnustetaanko korvausoikeus kansallisessa lainsäädännössä. Jälleenmyyntikorvaukseen ei sovelleta kansallista kohtelua, vaan oikeus korvaukseen pohjautuu vastavuoroisuuteen. Bernin sopimuksen perusteella oikeutta jälleenmyyntikorvaukseen voidaan vaatia toisesta sopimusvaltiosta ainoastaan, jos tekijän oman maan lainsäädännössä myönnetään tällainen suoja ja toisessa sopimusvaltiossa on säännökset tästä oikeudesta. Suoja myönnetään tällöin sen sopimusvaltion lainsäädännön laajuudessa, jossa suoja vaaditaan.

Bernin sopimuksen 14ter artikla sisällytettiin sellaisenaan myös Bernin sopimuksen vuonna 1971 tarkistettuun tekstiin, jonka Suomi saattoi osaltaan voimaan 11 päivänä heinäkuuta 1986 annetulla lailla (770/1986).

Kun Suomen tekijänoikeuslakiin vuonna 1995 otettiin säännökset jälleenmyyntikorvauksesta, Suomi oli jo Euroopan yhteisön jäsen. Yhteisön piirissä oli vastikään tutkittu

kansalaisuuteen perustuvien suojamuotojen suhdetta Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 12 artiklassa (ETA-sopimuksen 6 artikla) säädettyyn syrjimättömyysperiaatteen jäsenvaltioiden kansalaisten kesken. Euroopan yhteisön tuomioistuimen päätöksestä niin sanotussa Phil Collins -tapauksessa (C92/92, C326/92) ilmenee, että jäsenvaltiossa ei voida evätä toisten jäsenvaltioiden kansalaisilta suojaa vetoamalla kansallisessa laissa mahdollisesti olevaan vastavuoroisuusedellytykseen. Periaate ulottuu ETA-sopimuksessa olevan syrjimättömyysperiaatteen mukaan myös ETA-maiden kansalaisiin.

Tästä syystä katsottiin olevan selkeintä ulottaa jälleenmyyntikorvauksen soveltaminen ETA-maiden kansalaisiin säätämällä nimenomaisesti suojan myöntämisestä ilman vastavuoroisuusedellytystä. Säännös otettiin tekijänoikeuslain 63 §:n 3 momenttiin.

Tällä ei kuitenkaan tarkoitettu sitä, että Suomi poikkeaisi siitä Bernin sopimuksen 14ter artiklan yleisestä lähtökohdasta, että suoja yleisesti myönnetään vastavuoroisuuden perusteella.

Kun Euroopan unionin piirissä on tarkoituksena jäsenmaissa tapahtuvan jälleenmyyntikorvausdirektiivin kansallisen voimaansaattamisen jälkeen ryhtyä soveltamaan vastavuoroisuusperiaatetta unionin laajuisesti, on edelleen selkeintä, että myös Suomen tekijänoikeuslain kansainvälistä soveltamista koskeviin säännöksiin lisätään nimenomainen säännös siitä, että muihin kuin ETA-maiden kansalaisiin sovelletaan vastavuoroisuutta. Asiaa käsitellään jäljempänä direktiivin 7 artiklan 2 kohdan yhteydessä.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1. Jälleenmyyntikorvausdirektiivi ja sen voimaansaattamisen edellyttämät lainsäädännön muutokset

3.1.1. Yleistä

Euroopan unionissa ensiaskleet jälleenmyyntikorvausta koskevaksi direktiiviksi otettiin vuoden 1990 työohjelmassa. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi annettiin kuitenkin vasta syyskuussa 2001.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (2001/84/EY) alkuperäisen taideteoksen tekijän oikeudesta jälleenmyyntikorvaukseen annettiin 27 päivänä syyskuuta 2001 ja julkaistiin Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä 13 päivänä lokakuuta 2001 (jäljempänä jälleenmyyntikorvausdirektiivi tai direktiivi). Direktiivin noudattamisen edellyttämät kansallisen lainsäädännön muutokset on direktiivin mukaan saatettava voimaan viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2005.

Euroopan yhteisön harmonisoitu lainsäädäntö sisältää yhteensä seitsemän tekijänoikeutta ja lähioikeuksia koskevaa direktiiviä. Näihin kuuluvat tietokoneohjelmien oikeudellista suojaa (91/250/ETY), vuokraus- ja lainausoikeuksia sekä tiettyjä tekijänoikeuden lähioikeuksia (92/100/ETY), satelliitti- ja kaapelilähetyksiä (93/83/ETY), suoja-aikaa (93/98/ETY), tietokantoja (96/9/EY) sekä tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamista tietoyhteiskunnassa (2001/29/EY) koskevat direktiivit.

Vuonna 2004 hyväksyttiin teollis- ja tekijänoikeuksia koskeva direktiivi (2004/48/EY), jonka tarkoituksena on harmonisoida aineettomien oikeuksien täytäntönpäntönsä tehostamista koskevat jäsenvaltioiden säännökset.

Jälleenmyyntikorvausdirektiivi on järjestyksessä seitsemäs puhtaasti tekijänoikeuden alan direktiivi. Toisin kuin aiemmin samana vuonna annettu laaja-alainen tekijöitä ja lähioikeuksien haltijoita koskeva tietoyhteiskunnan tekijänoikeusdirektiivi, jälleenmyyntikorvausdirektiivi on kapea-alainen, yhtä oikeudenhaltijaryhmää koskeva direktiivi.

Jälleenmyyntikorvausdirektiivin tarkoituksena on taata alkuperäisen kuvataideteoksen tekijälle henkilökohtainen ja luovuttamaton oikeus saada taloudellista hyötyä teoksen toistuvasta jälleenmyynnistä.

Oikeus jälleenmyyntikorvaukseen merkitsee kuvataiteen teoksen tekijälle mahdollisuutta saada taloudellista hyötyä uniikkiteoksensa myynnistä, kuten muut tekijät hyötyvät teostensa toistuvasta käytöstä.

Oikeus jälleenmyyntikorvaukseen on direktiivin johdantokappaleen 4 mukaan tekijänoikeuden erottamaton osa ja olennainen tekijöille kuuluva oikeus. Tällaisen oikeuden säätäminen kaikissa jäsenvaltioissa vastaa tarpeeseen taata kuvataiteen teosten luojille

riittävä ja yhtenäinen suojan taso.

Euroopan unionin 25 jäsenvaltiosta yhdeksänsätoista on kansallisia säännöksiä jälleenmyyntikorvauksesta. Voimassaolevissa eri jäsenvaltioiden jälleenmyyntikorvausta koskevilla säännöksillä on kuitenkin erilaisia piirteitä niissä tarkoitettujen teosten, korvaukseen oikeutettujen henkilöiden, sovellettavien prosentiosuuksien, korvaukseen oikeuttavien myyntitapahtumien sekä korvausten laskentaperusteiden kohdalla. Nämä erot vaikuttavat huomattavasti sisämarkkinoiden kilpailuympäristöön ja johtavat kilpailun vääristymiseen sekä myynnin siirtämiseen muualle yhteisössä.

Direktiivin mukaan ei kuitenkaan ole tarpeellista poistaa sellaisia eroja tai estää sellaisten erojen syntymistä, joiden ei voida olettaa vaikuttavan vahingoittavasti sisämarkkinoiden toimintaan.

Direktiivissä asetetut veloitteet ovat näin ollen sekä toissijaisuusperiaatteen että suhteellisuusperiaatteen mukaisia. Johdantokappaleen 15 mukaan jäsenvaltioiden lainsäädännön eroihin on tarpeen puuttua yhdenmukaistamistoimin aloilla, joilla nämä erot saattavat aiheuttaa tai ylläpitää vääristyneitä kilpailuolosuhteita.

Talous- ja sosiaalikomitea on vuonna 1996 direktiiviehdotuksesta antamassaan lausunnossa todennut, että säännöksillä luodaan yhdenmukaistettu kehys, joka edistää modernin taiteen ja nykytaiteen markkinoiden sujuvaa toimintaa Euroopan unionissa. Jälleenmyyntikorvaus edistää komitean mukaan myös taidealan tuotannon kehitystä.

Direktiivin johdantokappaleessa 20 on todettu, että jäsenvaltioissa olisi annettava tehokkaat säännökset, jotka perustuvat kansallisella tasolla oikeudesta jälleenmyyntikorvaukseen saatuihin kokemuksiin.

Johdantokappaleessa 21 on todettu, että jälleenmyyntikorvausdirektiivin piiriin kuuluvat taideteosryhmät on yhdenmukaistettava.

Modernin taiteen ja nykytaiteen sisämarkkinat kansainvälistyvät nykyään entistä nopeammin uuden talouden vaikutuksesta. Tähän vaikuttaa myös se, että vain harvassa Euroopan unionin ulkopuolisessa maassa tunnustetaan tekijöille oikeus jälleenmyyntikorvaukseen.

3.1.2. *Direktiivin sisältö*

I luku. **Soveltamisala**

1 artikla. *Jälleenmyyntikorvausta koskevan oikeuden sisältö*

Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on säädettävä, että alkuperäisen taideteoksen tekijällä on luovuttamaton oikeus saada jälleenmyyntikorvauksena osuus teoksen sellaisesta jälleenmyynnistä saaduista hinnoista, joka tapahtuu sen jälkeen, kun tekijä on luovuttanut teoksensa ensimmäisen kerran.

Oikeutta jälleenmyyntikorvaukseen ei voida luovuttaa edelleen kolmannelle, mutta se voi siirtyä tekijän kuoleman johdosta perintöä koskevien säännösten nojalla, kuten muut tekijänoikeuteen kuuluvat taloudelliset oikeudet. Direktiivin johdantokappaleessa 27 on todettu, ettei direktiivillä puututa jäsenvaltioiden perintöoikeuteen. Tekijänoikeuden haltijan oikeudenomistajilla on täysi oikeus jälleenmyyntikorvaukseen tekijän kuoleman jälkeen.

Avio-oikeuteen, perintöön tai testamenttiin perustuvaa kuvataiteen teoksen omistusoikeuden luovutusta ei pidetä direktiivin mukaisena ensiluovutuksena. Vasta kun tällainen luovutuksensaaja myy teoksen ensimmäisen kerran, sen jälkeen tapahtuva jälleenmyynti on korvauksen piirissä.

Oikeudesta korvaukseen ei voida myöskään luopua, ei edes etukäteen. Säännös viittaa oikeuden luovuttamattomuuden siihen osaan, joka koskee tekijän suhdetta korvauksen maksamisesta vastuussa olevaan tahoon.

Artiklan 2 kohdan mukaista jälleenmyyntikorvausta sovelletaan kaikkeen jälleenmyyntiin, johon osallistuu myyjinä, ostajina tai välittäjinä taidemarkkinoiden ammattilaisia. Näitä ovat direktiivin mukaan muun muassa huutokauppakamarit, taidegalleriat ja taidekauppiaat yleensä. Säännös ei ole tyhjentävä, vaan artiklassa mainitut ovat esimerkkejä direktiivissä taidemarkkinoiden ammattilaisina pidetyistä tahoista.

Johdantokappaleessa 18 todetaan erityisesti, että oikeus jälleenmyyntikorvaukseen ei koske yksityisten henkilöiden välisiä myyntejä, joihin ei osallistu taidemarkkinoiden ammattilaisia.

Myös museot voivat periaatteessa olla di-

rektiivin mukaisesti taidemarkkinoiden ammattilaisia. Johdantokappaleessa todetaan kuitenkin, ettei oikeutta pitäisi laajentaa tapauksiin, joissa jälleenmyynti tapahtuu yksityishenkilöltä voittoa tuottamattomille, yleisölle avoinna oleville museoille.

Taidemarkkinoilla satunnaisesti toimivien tahojen ammattimaisuuden arviointiin direktiivi ei anna ohjetta. Se, milloin yksityistä kuvataiteen teosten keräilijää, joka on ryhtynyt myymään kokoelmissaan olevia teoksia, olisi pidettävä taidemarkkinoiden ammattilaisena, on ratkaistava kussakin yksittäistapauksessa erikseen.

Artiklan 3 kohdassa annetaan jäsenvaltioille mahdollisuus säätää, että 1 kohdassa tarkoitettua oikeutta ei sovelleta jälleenmyyntiin, jossa myyjä on hankkinut teoksen suoraan tekijältä vähemmän kuin kolme vuotta ennen tätä jälleenmyyntiä ja jossa jälleenmyyntihinta on enintään 10 000 euroa. Johdantokappaleessa 18 säännöstä on perusteltu sellaisten taidegallerioiden erityislanteella, jotka hankkivat teokset suoraan tekijöiltä. Johdantokappaleen mukaan myös taiteilijan edut olisi otettava huomioon rajoittamalla tällä tavalla jälleenmyyntiin tulevien teosten myyntihintaa.

Artiklan 4 kohdan mukaan korvauksen suorittamisesta on vastuussa myyjä. Jäsenvaltiot voivat direktiivin mukaan myös säätää, että 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuista luonnollisista henkilöistä tai oikeushenkilöistä joku muu kuin myyjä on yksin tai yhdessä myyjän kanssa velvollinen maksamaan korvauksen.

Johdantokappaleessa 25 on tarkennuksena todettu, että myyjänä pidetään sitä henkilöä tai yritystä, jonka nimissä myynti tapahtuu.

Tekijänoikeuslaki. Lain mukaan oikeus jälleenmyyntikorvaukseen koskee julkista ja ammattimaista jälleenmyyntiä ja oikeus syntyy, kun kuvataiteen teos myydään.

Yleensä teoksen ensimmäisenä myyjänä on teoksen tekijä. Vakiintuneen laintulkinnan mukaan oikeus jälleenmyyntikorvaukseen syntyy myös silloin, kun teoksen omistusoikeuden esimerkiksi perinnöksi saanut henkilö myy aiemmin luovuttamattoman teoksen. Oikeuden syntymisajankohtaa koskevaa lain säännöstä ehdotetaan selvennettäväksi tämän mukaisesti.

Tekijänoikeuslakia ehdotetaan edelleen di-

rektiivin 1 artiklan 1 kohdan mukaisesti täsmennettäväksi siten, että jälleenmyyntikorvaus koskisi kaikkea kuvataiteen teoksen jälleenmyyntiä, johon osallistuu myyjänä, ostajana tai välittäjänä taidemarkkinoiden ammattilainen. Ehdotettu soveltamisalaa koskeva muutos vaikuttaa jälleenmyyntikorvauksen alaisten jälleenmyyntien piiriin sekä korvauksen maksamisesta vastuussa oleviin tahoihin.

Tekijänoikeuslakia ehdotetaan direktiivin 1 artiklan 1 kohdan mukaisesti edelleen muutettavaksi niin, ettei oikeudesta jälleenmyyntikorvaukseen voisi luopua missään vaiheessa sen syntymisen jälkeen. Näin ollen direktiivissä olevaa tarpeetonta täsmennystä "edes etukäteen" ei tarvita.

Direktiivissä ei ole otettu kantaa tapauksiin, joissa teos myydään valtion rajojen yli maasta toiseen. Jälleenmyyntiä tapahtuu myös jonkin verran yhteisön sisällä jäsenvaltioiden rajat ylittäen tai jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välillä, myös tietoverkoissa toimivien huutokauppojen välityksellä. Suomen lain soveltamisen kannalta rajat ylittävän taideteosten välitystoiminnan osalta ratkaiseva on kuvataiteen teoksen myyntipaikka.

Tekijänoikeuslain jälleenmyyntikorvausta koskevat säännökset koskevat vain Suomessa tapahtuvaa taideteosten jälleenmyyntiä.

Niinpä tekijänoikeuslain kansainvälistä soveltamista koskeviin säännöksiin lain 8 lukuun ehdotetaan lisättäväksi nimenomainen säännös siitä, että 2 b luvun säännöksiä jälleenmyyntikorvauksesta sovelletaan Suomessa tapahtuvaan taideteosten jälleenmyyntiin.

Kansainväliseen taidekauppaan soveltuvat luonnollisesti irtaimen kauppaa koskevat kansainvälisen yksityisoikeuden säännökset, joiden nojalla kauppatapahtuman mahdolliset liitynnät eri maihin ratkaistaan. Kuvataiteen teoksen jälleenmyynnissä sovelletaan sen maan lakia, jossa myyjällä on kotipaikka tai toimipaikka. Jos kauppa tapahtuu esimerkiksi pörssissä tai huutokaupassa, sovelletaan sen maan lakia, jossa pörssi sijaitsee tai huutokauppa toimitetaan (Laki kansainvälisluontoiseen irtainten esineiden kauppaan sovellettavasta laista 387/1964).

2 artikla. *Taideteokset, joita oikeus jälleenyntikorvaukseen koskee*

Direktiivin 1 artiklan 1 kohdan mukaisesti jälleenyntikorvaus kohdistuu "alkuperäisiin taideteoksiin". Direktiivin 2 artiklan 1 kohdassa alkuperäiset taideteokset on määritelty kuvataiteen teoksiksi (englanninkielisessä direktiivitekstissä "works of graphic or plastic art"). Jotta kuvataiteen teokset olisivat alkuperäisiä, direktiivin säännöksessä edellytetään, että teokset ovat taiteilijan itsensä tekemiä tai että ne ovat alkuperäisinä taideteoksina pidettäviä kopioita.

Säännöksen keskiosaan on sisällytetty kuvataiteen teoksen määritelmä, joka kuitenkin ei ole tyhjentävä. Tämän mukaisesti kuvataiteen teoksia ovat muun muassa taulut, maalaukset, kollaasit, piirustukset, kaiverrukset, kuparipiirroksset, litografiat, veistokset, tekstiilitaide, keramiikka, lasiteokset ja valokuvat.

Direktiivin 2 artiklan 2 kohdassa puolestaan määritellään se, millaisia kopioita pidetään alkuperäisinä taideteoksina. Alkuperäisinä taideteoksina pidetään taideteosten kopioita, jotka taiteilija on itse tehnyt tai jotka on tehty hänen luvallaan ja joita on rajoitettu määrä. Tällaiset kopiot ovat direktiivin mukaan yleensä taiteilijan numeroimia, signeeraamia tai muulla tavoin alkuperäisiksi merkittäviä.

Direktiivissä ei anneta mitään ohjetta siitä, mitä rajoitetulla määrällä tarkoitetaan. Eri aloilla tehdään teoksista enemmän tai vähemmän vakiintuneita määriä tekijän numeroimia ja signeeraamia vedoksia, joihin jälleenyntikorvaus soveltuu. Joidenkin alojen teosten, kuten graafisten teosten osalta on direktiivissä esitetty, alkuperäisiin teoksiin ja niiden kopioihin perustuva jaottelu on käytännössä vaikea toteuttaa.

Direktiivin johdantokappaleen 2 mukaisesti oikeus jälleenyntikorvaukseen koskee fyysistä teoskappaletta eli sitä välinettä tai alustaa, johon teos on sisällytetty. Kuvataiteen teos voi olla toteutettu millä tahansa tekniikalla ja mitä tahansa materiaalia käyttäen. Direktiivissä mainitut kudotut seinävaatteet (englanninkielisessä direktiivissä "tapestries", suomennettu epätarkasti "tekstiilitaide"), keramiikka ja lasitaideteokset ovat esimerkkejä teoksen tekemisen tekniikoista ja

materiaaleista. Direktiivi ei estä sitä, että korvausoikeutta sovelletaan myös muihin kuin säännöksessä lueteltuihin kuvataiteen teoksiin.

Tekijänoikeuslaki. Jälleenyntikorvausta koskeva tekijänoikeuslain 2 b luku koskee, kuten direktiivikin, kuvataiteen teoksia. Kuvataiteen teos on myös yksi lain 1 §:ssä tekijänoikeuden kohteena mainituista teoskategorioista. Kuvataiteen teoksiin sisältyvät kaikki direktiivin 2 artiklan esimerkkiluettelossa mainitut kuvataiteen teosryhmät. Jälleenyntikorvausta sovelletaan myös muihin kuvataiteen teosryhmiin. Esimerkkejä tällaisista ovat jälleenyntikorvausta koskevan hallituksen esityksen perusteluissa mainitut videoteokset ja installaatiot. Installaatiot ja videoteokset ovat korvausoikeuden säättämistä lähtien olleet korvauksen piirissä, mutta käytännössä niistä ei ole kerätty jälleenyntikorvausta. Direktiivi sallii näiden kuvataiteen teosryhmien säilyttämisen korvauksen piirissä.

Tekijänoikeuslain 26 i §:n mukaisesti jälleenyntikorvaus ei koske rakennustaiteen tuotteiden eikä valokuvateosten jälleenyntiä eikä myöskään sellaisten taidekäsityön tai taideollisuuden tuotteiden jälleenyntiä, joista on valmistettu useita samanlaisia kappaleita.

Esityksessä ehdotetaan, että valokuvateokset tulisivat jälleenyntikorvauksen piiriin. Valokuvateos on tekijänoikeuslain 1 §:n mukaisesti yksi kuvataiteen teosten ryhmistä. Myös taidekäsityön ja taideollisuuden tuotteiden jälleenyntinnistä tulisi suorittaa korvaus, jos ne ovat kuvataiteen teoksina pidettävien teosten kappaleita ja jos muut lain edellytykset täyttyvät.

II luku. Erityiset säännökset

3 artikla. *Vähimmäishinta*

Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden tehtävänä on vahvistaa vähimmäismyyntihinta, josta alkaen 1 artiklassa tarkoitettua myyntistä maksetaan jälleenyntikorvaus.

Artiklan 2 kohdassa on säädetty, ettei vähimmäismyyntihinta saa missään tapauksessa olla suurempi kuin 3 000 euroa.

Direktiivin säännökset mahdollistavat, että korvaus jätetään perimättä silloin, kun myyn-

ti tapahtuu vähimmäishintaa alhaisemmalla hinnalla. Näin voidaan välttää sellaiset perimis- ja hallinnointikulut, jotka ovat suhteetomia verrattuna taiteilijan saamaan etuun.

Suomen taidemarkkinat ovat muiden pohjoismaiden taidemarkkinoiden tavoin pienet ja jälleenmyynti tapahtuu usein muuta Eurooppaa matalammilla hinnoilla. Direktiivin käsittelyssä Suomi, Ruotsi ja Tanska vaativat, että jäsenvaltioille annetaan mahdollisuus asettaa kansallisessa lainsäädännössään yhteisön vähimmäishintaa alempia vähimmäishintoja.

Kansallisesti määritettävillä vähimmäishinnoilla voidaan edistää myös uusien taiteilijoiden etuja. Johdantokappaleessa 22 on arvioitu, etteivät tällaiset kansalliset säännökset korvausten pienuuden vuoksi merkittävästi vaikuttaisi sisämarkkinoiden moitteettomaan toimintaan.

Tekijänoikeuslaki. Tekijänoikeuslaissa ehdotetaan direktiivin vaatimusten mukaisesti säädettäväksi jälleenmyyntikorvauksen alaisen taideteosten vähimmäismyyntihinnasta. Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että vähimmäishinnaksi vahvistettaisiin nykyisin käytössä oleva myyntihinta, joka arvonsäilyttävänä on 255 euroa.

Tanskassa vastaavaksi vähimmäismyyntihinnaksi on tarkoitus vahvistaa 260 euroa vastaava Tanskan kruunun määräinen myyntihinta. Ranskassa jälleenmyyntikorvauksen alaisten kuvataiteen teosten vähimmäismyyntihinnaksi on ehdotettu 250 euroa. Saksassa vähimmäismyyntihinta on tähän saakka ollut vain 50 euroa. Nyt ehdotettavan vähimmäismyyntihinnan tasoa voidaan siten pitää eurooppalaisessa vertailussa perusteltuna.

4 artikla. Korvausosuudet

Johdantokappaleen 23 mukaan jäsenvaltioiden jälleenmyyntien korvausprosenttiosuudet eroavat huomattavasti toisistaan. Yhteisön sisämarkkinoiden tehokas toiminta edellyttää, että yhtenäiset korvausprosenttiosuudet vahvistetaan mahdollisimman laajasti. Alkuperäisten taideteosten markkinoilla vallitsevien erilaisten etujen yhteensovittamiseksi olisi direktiivin johdantokappaleen 24 mukaan toivottavaa luoda hintaluokittain asettain alenevien prosenttiosuuksien asteikko.

Edelleen johdantokappaleen 24 mukaan asettamalla korvausprosentit hintaluokittain minimoidaan myynnin toisaalle siirtymisen ja jälleenmyyntikorvauksia koskevan yhteisöainsäädännön kiertämisen riskit. Direktiivin 4 artiklassa säädetään jälleenmyyntikorvauksen määrästä ja siitä, miten korvaus lasketaan.

Artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan korvaus lasketaan taideteoksen myyntihinnasta seuraavasti: korvaus on 4 prosenttia siitä osasta taideteoksen myyntihintaa, joka on enintään 50 000 euroa; b alakohdan mukaan 3 prosenttia siitä osasta myyntihintaa, joka on 50 000,01—200 000 euroa; c alakohdan mukaan 1 prosentti siitä osasta myyntihintaa, joka on 200 000,01—350 000 euroa; d alakohdan mukaan 0,5 prosenttia siitä osasta myyntihintaa, joka on 350 000,01—500 000 euroa ja e alakohdan mukaan 0,25 prosenttia siitä osasta myyntihintaa, joka on yli 500 000 euroa.

Korvauksen kokonaismäärä saa kuitenkin olla enintään 12 500 euroa. Artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaisen 4 prosentin prosenttiosuudella laskettuna enimmäismäärä tulisi maksettavaksi 2 miljoonan euron myyntihinnasta ja artiklan 2 kohdan mukaisella 5 prosentin prosenttiosuudella laskettuna 1 800 000 euron myyntihinnasta.

Artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat 1 kohdassa säädetyistä poiketen soveltaa 5 prosentin korvausosuutta 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettuun enintään 50 000 euron myyntihinnan osuuteen. Poikkeus on säädetty niiden jäsenvaltioiden tarpeisiin, joissa jälleenmyyntikorvausjärjestelmä on jo voimassa ja joiden taidemarkkinat ovat verrattain pienet.

Selventävästi on artiklan 3 kohdassa todettu, että jos vahvistettu vähimmäismyyntihinta on vähemmän kuin 3 000 euroa, jäsenvaltion on myös vahvistettava alle 3 000 euron myyntihintaan sovellettava korvausosuus, jonka on oltava vähintään 4 prosenttia.

Tällä pyritään varmistamaan, etteivät jäsenvaltiot määrää yhteisön vähimmäishinnan sekä itse kansallisesti vahvistamansa alemman vähimmäishinnan osalta jälleenmyyntikorvauksen prosenttiosuutta 4 prosenttia pienemmäksi. Säännöksestä seuraa myös se, etteivät jäsenvaltiot voi säätää asiasta myöskään niin, että vähimmäishinnan alittavan myynti-

hinnan osuudesta ei lainkaan maksettaisi korvausta. Taideteoksen myyntihinnan ylittäessä yhteisön vähimmäismyyntihinnan 3 000 euroa tai 4 artiklan 2 kohdan nojalla kansallisesti vahvistetun muun vähimmäishinnan jälleenmyyntikorvaus olisi laskettava koko myyntihinnalle eikä vain tämän vähimmäismäärän ylittävälle myyntihinnan osalle.

Tekijänoikeuslaki. Tekijänoikeuslakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että korvausosuudet vahvistetaan direktiivin 4 artiklan 1 kohdassa esitetyn asteikon mukaisesti. Artiklan 2 kohdan mukaisesti 5 prosentin korvausosuus säilytetään kuitenkin siinä myyntihinnan osuudessa, joka on enintään 50 000 euroa.

Jälleenmyyntikorvaukset pienenevät direktiivin korvausosuuksien uudesta laskutavasta johtuen, sillä voimassaoleva laki takaa taiteilijoille 5 prosentin korvauksen taideteoksen myyntihinnasta. Direktiivin mahdollistamasta 5 prosentin korvausosuuden säilyttämisestä siinä myyntihinnan osuudessa, joka on enintään 50 000 euroa, kuitenkin seuraisi, että direktiivi aiheuttaisi korvaustason laskua vain tätä kalliimpien taideteosten myyntien osalta.

Lisäksi lakiin ehdotetaan otettavaksi säännös siitä, että korvauksen kokonaismäärä voi olla enintään 12 500 euroa.

5 artikla. *Laskentaperuste*

Artiklan mukaan 3 ja 4 artiklassa tarkoitetut myyntihinnat ovat verottomia hintoja.

Direktiivin johdantokappaleessa 20 on todettu, että on aiheellista laskea jälleenmyyntikorvaus prosenttiosuutena myyntihinnasta eikä teosten lisäarvon perusteella, jos niiden alkuperäinen arvo on noussut. Mikäli korvaus laskettaisiin vain taideteoksen hankinta- ja myyntiajankohdan välissä saaman lisäarvon perusteella, olisi korvauksen laskentaperuste erittäin epävarma. Todellisen lisäarvon määrittäminen on useimmissa tapauksissa hyvin vaikeata.

Tekijänoikeuslaki. Artikla ei edellytä muutoksia voimassa olevaan tekijänoikeuslakiin.

6 artikla. *Jälleenmyyntikorvaukseen oikeutetut*

Artiklan 1 kohdan mukaan jälleenmyynti-

korvaus on maksettava teoksen tekijälle ja, jollei 8 artiklan 2 kohdasta muuta johdu, tekijän kuoleman jälkeen hänen oikeudenomistajilleen.

Direktiivin 8 artiklan 2 kohta antaa niille jäsenvaltioille, joissa ei vielä ole säädetty jälleenmyyntikorvauksesta, mahdollisuuden siirtymäkauden aikana olla soveltamatta jälleenmyyntikorvausta tekijän kuoleman jälkeen tämän oikeudenomistajiin.

Toissijaisuusperiaatteen mukaisesti direktiivissä ei määritellä tekijän oikeudenomistajia, vaan asia ratkaistaan jäsenvaltioiden kansallisen lainsäädännön nojalla.

Artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat säätää 1 artiklassa tarkoitetun korvauksen pakollisesta tai vapaaehtoisesta yhteisestä hallinnoinnista.

Johdantokappaleessa 28 on todettu, että jäsenvaltioiden tehtävänä on säännellä jälleenmyyntikorvausoikeuden käyttöä ja erityisesti sen hallinnointia. Direktiivissä on siten selvästi huomioitu monet erilaiset tavat, joilla jälleenmyyntikorvausoikeus voidaan jäsenvaltioissa toteuttaa.

Mainitun johdantokappaleen mukaan yhteinä mahdollisuutena on, että hallinnoinnista vastaa yhteinen perintää hoitava järjestö. Jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että järjestö toimii avoimesti ja tehokkaasti. Jäsenvaltioiden on myös varmistettava, että korvaukset peritään ja tuloutetaan niille tekijöille, jotka ovat muiden jäsenvaltioiden kansalaisia. Direktiivillä ei rajoiteta korvausten perimistä ja tulouttamista koskevia jäsenvaltioiden järjestelyjä.

Viitaten tällaisiin jälleenmyyntikorvauksen yhteisestä hallinnoinnista annettuihin säännöksiin johdantokappaleessa 30 on erityisesti korostettu, että jäsenvaltioissa olisi luotava asianmukaiset menettelyt myyntitapahtumien seuraamiseksi, jotta voidaan käytännössä varmistaa, että oikeutta jälleenmyyntikorvaukseen sovelletaan jäsenvaltioissa tehokkaasti.

Tekijänoikeuslaki. Tekijänoikeuslain mukaan oikeus korvaukseen on tekijällä ja tekijän kuoleman jälkeen tämän oikeudenomistajilla.

Kuvataiteen teoksen tekijä on se, joka on luonut teoksen yksin tai yhdessä toisen kanssa. Tekijä ei voi luovuttaa oikeuttaan jälleenmyyntikorvaukseen, minkä vuoksi kor-

vaus maksetaan aina teoksen tekijälle ja tekijän kuoltua hänen oikeudenomistajilleen.

Suomessa voimassa oleva jälleenmyyntikorvausjärjestelmä perustuu korvauksen pakolliseen yhteiseen hallintointiin. Jälleenmyyntikorvauksen hallinnointia on hoitanut vuodesta 1995 lähtien opetusministeriön tehtävään enintään viideksi vuodeksi kerrallaan hyväksymä tekijöitä edustava järjestö, Visuaalisen alan taiteilijoiden tekijänoikeusyhdistys Kuvasto ry.

Opetusministeriö on antanut järjestön toimintaa varten toimintaohjeen, jonka mukaisesti järjestö on vuosittain antanut selonteon tekijänoikeuslain 2 b luvun soveltamiskäytännöstä ja jälleenmyyntikorvauksen hallinnoinnista. Järjestön toimintaa voidaan pitää avoimena ja tehokkaana ottaen huomioon, että taidemarkkinat ovat Suomessa verrattain pienet.

Direktiivissä ei ole säännöksiä jälleenmyyntikorvausoikeuden raukeamisesta. Tämän vuoksi ehdotetaan, että 26 k §:ssä oleva raukeamista koskeva säännös poistetaan.

Lisäksi esitetään, että järjestöä koskevia säännöksiä täsmennetään vastaamaan muita tekijänoikeuslain säännöksiä tekijänoikeudellisista oikeuksien hallinnointijärjestöistä. Näitä ehdotuksia käsitellään tarkemmin hallituksen esityksen 26 j §:ää koskevilla yksityiskohtaisissa perusteluissa.

7 artikla. Kolmansien maiden kansalaisten oikeus jälleenmyyntikorvaukseen

Direktiivin johdantokappaleen 29 mukaan jäsenvaltioiden tulee säätää oikeudesta direktiivin mukaiseen jälleenmyyntikorvaukseen ensisijaisesti tekijöille, jotka ovat yhteisön kansalaisia.

Direktiivin 7 artiklan 1 kohdan mukaan korvausoikeus on säädettävä tekijöille, jotka ovat kolmansien maiden kansalaisia, ja heidän oikeudenomistajilleen aineellisen vastavuoroisuuden ehdolla. Oikeus myönnetään kolmansien maiden kansalaisille vain siinä tapauksessa, että tällaisessa kolmannessa maassa direktiiviä vastaava korvausoikeus myönnetään yhteisön jäsenvaltioiden kansalaisille. Lainsäädäntöjen tulee näin ollen vastata aineellisesti toisiaan.

Mainittu 7 artiklan 1 kohta sisältää, toisin kuin tekijänoikeudellinen lainsäädäntö yleen-

sä, erityiset säännökset tekijän oikeudenomistajien asemasta. Suojatun kuvataiteen teoksen tekijän oikeudenomistajan on oltava sellaisen maan kansalainen, jonka osalta vastavuoroisuusedellytys täyttyy.

Artiklan 2 kohdassa on todettu, että komissio julkaisee jäsenvaltioiden toimittamien tietojen pohjalta mahdollisimman pian alustavan luettelon niistä kolmansista maista, jotka täyttävät 1 kohdassa säädetyn ehdon. Luettelo on säännöksen mukaan pidettävä ajan tasalla. Luettelo julkaistaisiin todennäköisesti Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä. Tällainen luettelo muodostaisi jäsenvaltioille yhtenäisen pohjan vastavuoroisuuteen perustuvan kohtelun antamiseen kolmansien maiden tekijöille ja heidän oikeudenomistajilleen.

Komissio on jakanut jäsenvaltioiden edustajille alustavan epävirallisen luettelon kesäkuussa 2004. Luettelon mukaan vastavuoroisuuden ehdon täyttäisivät seuraavat maat: Algeria, Brasilia, Bulgaria, Burkina Faso, Chile, Costa Rica, Ecuador, Filippiinit, Guinea, Irak, Islanti, Jugoslavian liittotasavalta, Kongo, Kroatia, Laos, Marokko, Madagaskar, Mali, Monaco, Norja, Norsunluurannikko, Peru, Romania, Senegal, Tunisia, Turkki, Uruguay, Vatikaanivaltio ja Venäjä.

Direktiivineuvottelujen aikana laadittujen komission asiakirjojen mukaan on mahdollista, että Euroopan yhteisön ja kolmansien maiden välille ryhdytään neuvottelemaan jälleenmyyntikorvausta koskevia vastavuoroisuussopimuksia. Yhteisöä sitovia vastavuoroisuussopimuksia voitaisiin tehdä vain komission aloitteesta ja neuvoston päätöksellä. Toistaiseksi ei ole selvää, tultaisiinko näin menettelemään.

Artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat, siltä osin kun on kyse oikeudesta jälleenmyyntikorvaukseen, kohdella tekijöitä, jotka eivät ole jäsenvaltioiden kansalaisia mutta joiden vakinainen asuinpaikka on kyseisessä jäsenvaltiossa, samalla tavoin kuin omia kansalaisiaan. Direktiivin suomenkielisessä versiossa on virhe siltä osin, kuin siinä ei ole käännetty kokonaisuudessaan englanninkielisessä versiossa olevaa käsitettä "habitual residence", joka merkitsee vakinaista asuinpaikkaa.

Tekijänoikeuslaki. Tekijänoikeuslain 8 luvun mukaan 2 b luvussa olevia säännöksiä

sovelletaan, jos teoksen tekijä on Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalainen tai jos hänellä on vakinainen asuinpaikka tällaisessa valtiossa. Näiden valtioiden kansalaisiin jälleenmyyntikorvaus soveltuu ilman vastavuoroisuuden edellytystä.

Jälleenmyyntikorvausta koskevien säännösten kansainvälistä soveltamista ehdotetaan selvennettäväksi siten, että muista kuin Euroopan talousalueeseen kuuluvista valtioista peräisin olevien teosten tekijöiden osalta jälleenmyyntikorvaus myönnetään vain vastavuoroisuuden perusteella. Tekijän oikeudenomistajia koskevan erityissäännöksen vuoksi ehdotetaan harkittavaksi säännöstä, jonka mukaan kuolleen tekijän oikeudenomistajan on oltava sellaisen maan kansalainen, jonka osalta vastavuoroisuus toteutuu.

Lisäksi lakiin ehdotetaan otettavaksi sellennys siitä, että säännökset jälleenmyyntikorvauksesta soveltuvat vain Suomessa tapahtuvaan jälleenmyyntiin.

Nykyinen 63 § 3 momentin säännös lain 2 b luvun soveltamisesta Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalaisiin ehdotetaan poistettavaksi tarpeettomana.

8 artikla. *Jälleenmyyntikorvausta koskevan oikeuden voimassaoloaika*

Artiklan 1 kohdan mukaan oikeus jälleenmyyntikorvaukseen on olemassa tekijänoikeuden ja tiettyjen lähioikeuksien suojan voimassaoloajan yhdenmukaistamisesta annetun direktiivin 1 artiklassa määritellyn ajan. Suoja-aikadirektiivin mukaan tekijänoikeussuoja on voimassa tekijän eliniän ja 70 vuotta tämän kuolemasta.

Artiklan 2 kohdassa säädetään, että ne jäsenvaltiot, joissa oikeutta jälleenmyyntikorvaukseen ei direktiivin voimaan tullessa sovelleta, eivät 1 päivänä tammikuuta 2010 päättyvänä määräaikana ole velvollisia soveltamaan oikeutta jälleenmyyntikorvaukseen taiteilijan kuoleman jälkeen tämän oikeudenomistajiin.

Artiklan 3 kohdan mukaan valtio, johon 2 kohtaa sovelletaan, voi saada tarvittaessa enintään kaksi vuotta lisääaikaa. Säännöksellä pyritään varmistamaan, että jäsenvaltion taloudelliset toimijat voivat mukautua asteittain jälleenmyyntikorvausjärjestelmään taloudellisen elinkelpoisuutensa säilyttäen, en-

nen kuin jäsenvaltiot ovat velvollisia soveltamaan oikeutta jälleenmyyntikorvaukseen taiteilijan kuoleman jälkeen tämän oikeudenomistajiin.

Siirtymäajan soveltaminen edellyttää komission informoimista ja ilmoitusta Euroopan parlamentille.

Tekijänoikeuslaki. Artikla ei edellytä muutoksia voimassa olevaan tekijänoikeuslakiin.

9 artikla. *Oikeus saada tietoja*

Artiklan mukaan jäsenvaltioiden on säädettävä, että 6 artiklan nojalla korvaukseen oikeutetut henkilöt, eli tekijät tai heidän oikeudenomistajansa, voivat kolmen vuoden ajan jälleenmyynnistä vaatia 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuilta taidemarkkinoiden ammattilaisilta jälleenmyyntiin liittyvien korvausten suorittamisen turvaamiseksi tarvittavat tiedot.

Tietojen saantia koskeva aika olisi laskettava teoksen myynnistä. Tässä tapauksessa noudatetaan tekijänoikeudellisen suoja-ajan laskentatapaa. Määräaika lasketaan siten kuvataiteen teoksen jälleenmyyntiä seuraavan vuoden tammikuun 1 päivästä.

Se, milloin teos katsotaan myydyksi, tulisi kuitenkin ratkaista jäsenvaltioiden kansallisten säännösten nojalla.

Oikeus vaatia jälleenmyyntikorvausta säilyy, vaikka tietojen saamista koskevan oikeuden määräaika olisi kulunut umpeen.

Tekijänoikeuslaki. Artikla ei edellytä muutoksia voimassa olevaan lakiin.

III luku. **Loppusäännökset**

10 artikla. *Ajallinen soveltaminen*

Artiklan mukaan direktiiviä sovelletaan kaikkiin 2 artiklassa määriteltyihin alkuperäisiin taideteoksiin, jotka 1 päivänä tammikuuta 2006 ovat edelleen suojattuja. Teos on suojattu, jos se tuona päivänä on tekijänoikeutta koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön suojaama tai jos se kyseisenä päivänä täyttää tämän direktiivin säännösten mukaisen suojan edellytykset.

Tekijänoikeuslaki. Direktiivi ei edellytä muutoksia voimassa olevaan tekijänoikeuslakiin.

11 artikla. *Tarkistaminen*

Artiklan 1 kohdan mukaan komissio antaa Euroopan parlamentille, neuvostolle sekä talous- ja sosiaalikomitealle kertomuksen direktiivin soveltamisesta ja vaikutuksista viimeistään 1 päivänä tammikuuta 2009 ja sen jälkeen joka neljäs vuosi.

Kertomuksessa tulee kiinnittää erityistä huomiota modernin ja nykyaikaisen yhteisön markkinoiden kilpailukykyyn ja varsinkin yhteisön asemaan suhteessa niihin merkittäviin markkinoihin, joilla ei sovelleta oikeutta jälleenyntikorvaukseen. Lisäksi huomiota olisi kiinnitettävä taiteen luomisen tukemiseen ja jäsenvaltioiden hallinnointimenetelyihin. Komissio tarkastelee erityisesti direktiivin vaikutuksia sisämarkkinoihin sekä jälleenyntikorvausta koskevan oikeuden käyttöönoton vaikutuksia niissä jäsenvaltioissa, jotka eivät ole soveltaneet kyseistä oikeutta kansallisessa lainsäädännössään ennen tämän direktiivin voimaantuloa.

Komissio tekee tarvittaessa ehdotuksia vähimmäismyyntihinnan ja korvausosuuden mukauttamisesta alalla tapahtuvan kehityksen huomioon ottamiseksi. Samalla komissio tekee 4 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua korvauksen enimmäismäärää koskevia ehdotuksia sekä muita tämän direktiivin vaikutusten tehostamiseksi tarpeellisina pitämiään ehdotuksia.

Artiklan 2 kohta sisältää säännökset yhteyskomitean perustamisesta. Komitea muodostuu jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten edustajista, ja sen puheenjohtajana toimii komission edustaja. Komitea kokoontuu joko puheenjohtajan aloitteesta tai jäsenvaltion valtuuskunnan pyynnöstä.

Artiklan 3 kohdan mukaan komitean tehtävänä on järjestää neuvotteluja kaikista direktiivin soveltamisesta aiheutuvista kysymyksistä sekä helpottaa komission ja jäsenvaltioiden välistä tiedonvaihtoa merkittävistä muutoksista yhteisön taidemarkkinoilla.

Tekijänoikeuslaki. Direktiivi ei edellytä muutoksia voimassa olevaan tekijänoikeuslakiin.

12 artikla. *Täytäntöönpano*

Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on saatettava voimaan direktiivin edellyttä-

mät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset ennen 1 päivää tammikuuta 2006. Säännökset on ilmoitettava komissiolle viipymättä. Artiklaan sisältyy myös direktiivien va-liolause, jonka mukaan jäsenvaltioiden kansallisiin säädöksiin on liitettävä viittaus tähän direktiiviin.

Artiklan 2 kohdan mukaan kansalliset säännökset on toimitettava kirjallisina komissiolle.

Tekijänoikeuslaki. Lakiesityksessä ehdotetaan, että direktiivin edellyttämät lainsäädännön muutokset tulisivat voimaan 31 päivänä joulukuuta 2005.

13 artikla. *Voimaantulo*

Direktiivi tulee voimaan sinä päivänä, jona se julkaistaan Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä. Direktiivi tuli voimaan 13 päivänä lokakuuta 2001.

4. Esityksen vaikutukset

4.1. Yhteiskunnalliset vaikutukset

Direktiivin kautta tapahtuva jälleenyntikorvauksen Euroopan yhteisön laajuinen harmonisointi vahvistaa jälleenyntikorvausoikeutta ja samalla se vahvistaa myös kuvataiteen tekijöiden asemaa verrattuna muiden alojen tekijöihin.

Riittävä ja yhtenäinen suojan taso parantaa suomalaisten taiteilijoiden ja heidän oikeudenomistajiensa oikeudellista asemaa Euroopan taidemarkkinoilla. Jälleenyntikorvausjärjestelmän yhteisön laajuinen voimaan saattaminen tulee todennäköisesti lisäämään jälleenyntikorvausten merkitystä yhteisön piirissä sekä johtamaan korvausten perimisen ja tilittämisen tehostumiseen muista yhteisön jäsenvaltioista kotoisin oleville tekijöille.

Myös valokuvat tulevat direktiivin edellyttämällä tavalla jälleenyntikorvauksen piiriin. Näin ero valokuvaajien ja muiden kuvataiteilijoiden teosten myyntien välillä poistuu. Lisäksi jälleenyntikorvausjärjestelmän ala laajenee nykyisestä, kun esimerkiksi sellaiset jälleenyynnit, joissa taidegalleriat ostavat kuvataiteen teoksia yksityisiltä, tulevat korvauksen piiriin. Tämä lisää mahdolli-

sesti myös kerättävien ja tilitettävien korvausten määrää.

4.2. Vaikutukset viranomaistoimintaan

Suomen jälleenmyyntikorvausjärjestelmässä jälleenmyyntikorvausta hallinnoiva järjestö voi pyytää lääninhallitusta velvoittamaan korvauksen maksamisesta vastuussa olevan myyjän esimerkiksi esittämään korvauksen selvittämiseksi tarpeelliset kulut.

Järjestöllä on lisäksi mahdollisuus pyytää myyjältä selvitys tapahtuneista jälleenmyynneistä sekä toimittaa myyjän tiloissa tarkastus.

Direktiivin mukaan jäsenvaltiot voivat säätää, että jälleenmyyntikorvauksen hallinnointia hoitaa tehtävään hyväksytty järjestö. Näihin voimassa oleviin säännöksiin direktiivi ei edellytä muutoksia.

4.3. Taloudelliset vaikutukset

Jälleenmyyntikorvausdirektiivin ensisijainen tarkoitus on tasapainottaa eri teoslajien tekijöiden asemaa sekä samalla harmonisoida jäsenvaltioiden lainsäädäntöä jälleenmyyntikorvausoikeuden osalta niin, ettei jäsenvaltioiden erilaisilla säännöksillä olisi negatiivisia vaikutuksia yhteisön taidemarkkinoihin.

Kuvasto ry on perinyt kuvataiteen teosten jälleenmyynneistä jälleenmyyntikorvauksia vuonna 2003 noin 322 135 euroa. Näistä korvauksista yhteensä 45 541 euroa on kerätty eläville suomalaisille taiteilijoille. Suurin osa korvauksista, 246 192 euroa, on kerätty kuitenkin taiteilijoiden perikunnille ja testamentinsaajille. Loput korvaukset on kerätty ulkomaisille taiteilijoille.

Eläville taiteilijoille maksettujen korvausten suhteellinen pienuus johtuu siitä, että toisin kuin esimerkiksi Ruotsissa Suomessa kuvataiteen teosten kierto taidemarkkinoilla on hidasta. Myös sillä on merkitystä, että kuvataiteen teokset ja niiden tekijät tulevat muita hitaammin laajalti tunnetuiksi, koska maalaukset ja veistokset liikkuvat näyttelyissä suhteellisen hitaasti maasta toiseen.

Kun muut kuvataiteilijoiden saamat tekijänoikeuskorvaukset olivat vuonna 2003 yhteensä 151 583 euroa, muodostivat jälleenmyynnistä kerätyt korvaukset kuitenkin olennaisen osan kaikista eläville taiteilijoille

maksettavista tekijänoikeuskorvauksista.

Direktiivistä aiheutuvat uudet prosenttiosuudet johtavat kuvataiteen teosten jälleenmyynneistä saatujen korvausten alenemiseen. Korvaukset vähenevät erityisesti muutamien tunnetuimpien edelleen suojan piirissä olevien suomalaisten taiteilijoiden, kuten Helene Schjerfbeckin ja Eero Järnefeltin, oikeudenomistajien osalta.

Toisaalta valokuvateosten tullessa lainmuutoksen myötä korvauksen piiriin korvausten määrä nousee. Lisäksi on ehkä odotettavissa, että esimerkiksi nuorten valokuvataiteilijoiden teoksia myydään taidekaupoissa ja huutokaupoissa entistä useammin.

Tässä vaiheessa on kuitenkin vaikea arvioida tarkasti sitä, kuinka paljon muutokset käytännössä tulevat vaikuttamaan kuvataiteilijoille maksettavien jälleenmyyntikorvausten kokonaismäärään.

Kuvataiteen teosten jälleenmyynneistä kerättävä jälleenmyyntikorvaus on vaikuttanut ja vaikuttaa luonnollisesti tällaista myyntiä ja välittämistä harjoittavien yritysten taloudelliseen asemaan. Ottaen huomioon esityksessä ehdotetun korvausprosenttien alentamisen sekä sen, etteivät yksityisten myynnit taidemarkkinoiden ammattilaisille ole olleet yleisiä, tämän esityksen sisältämät muutokset eivät tule olennaisesti vaikuttamaan näiden yritysten asemaan.

Ulkomailla suomalaisia taideteoksia myydään suhteellisen vähän. Jälleenmyyntikorvauksia tilitettiin Suomeen vuonna 2003 Kuvasto ry:n sisärjestöjen kautta vain 5 940 euroa. Yhdistyneessä kuningaskunnassa sijaitsevissa huutokauppakamareissa (Sotheby's, Christie's) on silloin tällöin myyty myös arvokasta suomalaista taidetta, josta ei korvausoikeutta koskevien säännösten puuttumisen vuoksi kuitenkaan ole suoritettu jälleenmyyntikorvausta.

Direktiivin edellyttämät lainmuutokset voivat lisätä ulkomailta Suomeen tilitettävien korvausten määrää, koska direktiivin harmonisoiva vaikutus kohdistuu eniten niihin maihin, joissa ei vielä ole jälleenmyyntikorvausjärjestelmää tai joissa järjestelmä ei ole toiminut tehokkaasti.

Useimmiten kuvataiteen teoksista saadaan parhaimmat myyntihinnat vasta tekijän kuoltua, kun sekä tekijä että teos on saavuttanut laajasti kuuluisuutta. Siksi direktiivin 8 artik-

lan 2 kohdassa mainittu siirtymäaika, jonka perusteella tietyt maat joutuvat vasta vuoden 2010 jälkeen suorittamaan jälleenmyyntikorvausta tekijän kuoleman jälkeen tämän oikeudenomistajille, johtaa käytännössä siihen, että direktiivin mukainen korvausjärjestelmä on kokonaisuudessaan saatettu yhteisössä voimaan vasta tämän siirtymäajan päätyttyä.

5. Asian valmistelu

5.1. Valmisteluvaiheet ja aineisto

Hallituksen esitys pohjautuu virkamiestyönä opetusministeriössä tapahtuneeseen alustavaan valmisteluun. Esitysluonnosta on valmisteltu edelleen tekijänoikeustoimikunnassa. Tekijänoikeustoimikuntaan kuuluvat oikeusministeriön, opetusministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön sekä kauppa- ja teollisuusministeriön edustajat. Lisäksi toimikuntaan kuuluu kaksi akateemista tekijänoikeusjärjestelmän asiantuntijaa sekä sihteeri.

Opetusministeriön virkamiehet ovat keskustelleet valmistelutyön kuluessa alan sidosryhmien ja asiantuntijoiden kanssa.

Pohjoismaiden tekijänoikeusasioista vastaavien ministeriöiden virkamiehet ovat muodostaneet jälleenmyyntikorvausdirektiivin voimaansaattamisen edellyttämien muutosten käsittelyä varten epävirallisen työryhmän.

5.2. Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Opetusministeriö järjesti jälleenmyyntikorvausdirektiivin voimaan saattamisesta kuulemistilaisuuden ja lausuntokierroksen hallituksen esityksen muotoon kirjoitetun luonnoksen pohjalta.

Opetusministeriöön toimitettiin yhteensä 15 lausuntoa. Lausuntonsa antoivat Bukowski Oy Ab ja Hagelstam Huutokaupat sekä

Taide- ja Antiikkikauppiain yhdistys STAY, Galleristit ry, kauppa- ja teollisuusministeriö, Kilpailuvirasto, Kopiosto ry, liikenne- ja viestintäministeriö, oikeusministeriö, Suomen Museoliitto, Suomen Yrittäjät ry, Taideteollinen korkeakoulu ja Lapin yliopisto, Teollisuustaitteen liitto Ornamo ry, ulkoasiainministeriö, Valtion taidemuseo sekä Visuaalisen alan taiteilijoiden tekijänoikeusyhdistys Kuvasto ry.

Suurimmalla osalla lausunnonantajista ei ollut muutosehdotuksista huomautettavaa.

Oikeudenhaltijoiden edustajat pitivät esitysluonnoksessa ehdotettuja lainmuutoksia muutamien täsmennyksin kannatettavina. Taideteollinen korkeakoulu ja Lapin yliopisto kyseenalaistivat yhteislausunnossaan kuvataiteen teoksen jälleenmyyntikorvauksen vähimmäismyyntihinnan vahvistamisen nykyisen suuruisena. He pitivät tasoa liian matalana ja vaativat lisäksi, että korvauksen alaisia jälleenmyyntitilanteita täsmennetään entisestään.

Suomen taidemarkkinoilla toimivat huutokaupat ja taidekauppiat totesivat lainmuutoksilla olevan liiketaloudellisesti huomattavan suuret vaikutukset. Lisäksi lausunnonantajat esittivät huolensa jälleenmyyntikorvausjärjestelmän toimivuudesta, korvauksien perintää hoitavan järjestön avoimuudesta ja sen toiminnan valvonnasta.

Hallituksen esitykseen sisältyviä lainmuutosehdotuksia ja niiden perusteluja on täsmennetty ottaen huomioon saadut lausunnot.

5.3. Riippuvuus muista esityksistä

Tällä hallituksen esityksellä saatetaan voimaan jälleenmyyntikorvausdirektiivin edellyttämät lainmuutokset. Esitys ei ole riippuvainen muista eduskunnassa vireillä olevista esityksistä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

26 i §. Lain 2 b luvun säännökset jälleenyntikorvauksesta koskevat kuvataiteen teosten ammattimaista ja julkista jälleenyntiä. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi direktiivin 1 artiklan 2 kohdan mukaiseksi. Kuvataiteen teoksen tekijällä olisi oikeus saada korvaus kaikesta kuvataiteen teoksen jälleenyntinnistä, johon osallistuu myyjänä, ostajana tai välittäjänä taidemarkkinoiden ammattilainen. Taidemarkkinoiden ammattilaisina pidetään direktiivin mukaisesti muun muassa huutokauppakamareita, taidegallerioita sekä taidekauppiaita yleensä.

Ehdotettu säännös kattaisi myös tilanteen, jossa yksityishenkilö myy taideteoksen direktiivin mukaisesti taidemarkkinoiden ammattilaiselle, esimerkiksi taidegallerialle. Tällaisia tilanteita varten 26 k §:ään ehdotetaan poikkeussäännöstä, jonka mukaan ostajana toimiva taidemarkkinoiden ammattilainen olisi vastuussa korvauksen maksamisesta.

Puhtaasti yksityisten henkilöiden väliset suorat, ilman välittäjää tapahtuvat kuvataiteen teosten myynnit olisivat edelleen nykyistä käytäntöä vastaavasti korvausoikeuden ulkopuolella.

Sama koskisi sellaisten yritysten tai muiden yhteisöjen välisiä myyntejä, joita ei voida pitää direktiivin tarkoittamina taidemarkkinoiden ammattilaisina ja joiden välisissä myynneissä ei myöskään ole käytetty taidemarkkinoiden ammattilaisena pidettävää välittäjää.

Yritysten konkurssi- tai pakkohuutokauppoja ei yleensä toimiteta taidemarkkinoiden ammattilaisten toimesta. Mikäli mainittuja ammattilaisia kuitenkin käytetään, tulisivat kyseiset jälleenyntinnit kuitenkin jälleenyntikorvauksen piiriin. Jälleenyntikorvauksesta koskevat säännökset soveltuvat selvästi myös taidemarkkinoiden ammattilaisten välisiin myynteihin. Direktiivi ei salli muunlaista 1 artiklan 2 kohdan tulkintaa.

Myös museoita voidaan pitää taidemarkkinoiden ammattilaisina. Tämä käy epäsuorasti

ilmi direktiivin johdantokappaleesta 18, jossa on todettu, ettei korvausoikeutta tulisi laajentaa tapauksiin, joissa jälleenynti tapahtuu yksityishenkilöltä voittoa tuottamattomille, yleisölle avoinna oleville museoille.

Kaupallisia museoita, joille tapahtuvat myynnit näyttäisivät kuuluvan direktiivin soveltamisalaan, ei Suomessa ole. Museot eivät myöskään yleensä osallistu taideteosten myyntiin välikäsinä, vaan taideteokset päätyvät museon kokoelmiin pysyvästi.

Direktiivin mukaisesti ehdotetaan pykälän 1 momentissa säädettäväksi jälleenyntikorvauksen ulkopuolelle jälleenyntinnit yksityishenkilöiltä yleisölle avoimille museoille. Poikkeusta ei voitaisi soveltaa muihin kuin direktiivissä tarkoitettuihin yleisölle avoimiin museoihin. Jos tällainen museo sen sijaan myisi kuvataiteen teoksen edelleen, myynti kuuluisi korvauksen piiriin. Korvauksen suorittamisesta olisi tällöin vastuussa museo taidemarkkinoiden ammattilaisena.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi direktiivin 4 artiklan mukaisesta jälleenyntikorvauksen laskutavasta. Korvaus muodostuisi kuvataiteen teoksen jälleenyntinnistä saatujen arvonlisäverottomien myyntihintojen osuuksien perusteella lasketavista prosentiosuuksista.

Jälleenyntikorvaus on 5 prosenttia kuvataiteen teoksen myyntihinnan osuudesta, joka on enintään 50 000 euroa, 3 prosenttia kuvataiteen teoksen myyntihinnan osuudesta, joka on yli 50 000 mutta enintään 200 000 euroa, 1 prosentti kuvataiteen teoksen myyntihinnan osuudesta, joka on yli 200 000 euroa mutta enintään 350 000 euroa, 0,5 prosenttia kuvataiteen teoksen myyntihinnan osuudesta, joka on yli 350 000 euroa mutta enintään 500 000 euroa sekä 0,25 prosenttia kuvataiteen teoksen myyntihinnan osuudesta, joka on yli 500 000 euroa.

Uuteen 3 momenttiin ehdotetaan siirrettäväksi muuttamattomana voimassa olevan pykälän 1 momentin loppuosa, jonka mukaan oikeus jälleenyntikorvaukseen lasketaan teoksen arvonlisäverottomasta myyntihinnas-

ta. Momentissa ehdotetaan lisäksi säädettäväksi direktiivin 3 artiklan 2 kohdan edellyttämällä tavalla kuvataiteen teoksen jälleenmyyntikorvauksen alainen vähimmäismyyntihinta siten, että se olisi arvonlisäverottomana sama kuin nykyisin käytössä oleva vähimmäismyyntihinta eli 255 euroa. Pienin mahdollinen perittävä korvaus olisi näin ollen 12,75 euroa.

Nykyisin sovellettavan vähimmäismyyntihinnan on vahvistanut korvauksen perivä järjestö Kuvasto ry opetusministeriön tekemän järjestön hyväksymispäätöksen ehtojen mukaisesti. Vaikka ehdotettu vähimmäishinta sijoittuikin reilusti direktiivin 3 artiklan 2 kohdassa asetetun vähimmäishinnan alapuolelle, ehdotettu taso vastaa muissa pohjoismaissa ja Ranskassa käytössä olevaa tai ehdotettua vähimmäismyyntihinnan tasoa.

Uuden 3 momentin viimeiseksi virkkeeksi ehdotetaan direktiivin 4 artiklan 2 kohdan mukaisesti, että korvauksen kokonaismäärä on yhtä korvauksen alaista teosta tai jälleenmyyntiä kohden enintään 12 500 euroa. Kun esimerkiksi samassa kaupassa tai saman huu-okauppaluettelokohdan alla myydään useita litografioita tai sarja toisiinsa kuuluvia teoksia tai kun samaan kehykseen on sijoitettu useampi kuin yksi piirustus, suoritetaan korvaus näiden teosten yhteisen myyntihinnan perusteella.

Uuden, direktiivin mukaisen laskutavan mukaan määräytyvä jälleenmyyntikorvaus on pienempi kuin voimassa olevien säännösten mukaan laskettava korvaus, jos kuvataiteen teoksen myyntihinta on yli 50 000 euroa.

Lainmuutoksen jälkeen jälleenmyyntikorvaus olisi direktiivin 4 artiklan 2 kohdan sallimalla tavalla 5 prosenttia, kun teoksen myyntihinta on enintään 50 000 euroa. Esimerkiksi arvonlisäverottomana 75 000 euroa maksavan kuvataiteen teoksen jälleenmyyntikorvaus olisi näin ollen 50 000 euron myyntihinnan osuudesta 2 500 euroa ja sen ylittävästä osuudesta 750 euroa, eli yhteensä 3 250 euroa.

Korvauksen 12 500 euron enimmäismäärästä johtuen kuvataiteen teoksen jälleenmyyntikorvauksen alainen myyntihinta voisi olla korkeintaan 1 800 000 euroa. Korvausta ei perittäisi tämän myyntihinnan ylittävän myyntihinnan osalta.

Voimassa oleva jälleenmyyntikorvaus kos-

kee, kuten direktiivikin, kuvataiteen teoksia. Oikeutta korvaukseen ei ole nykyisin rakennustaiteen tuotteiden eikä valokuvateosten jälleenmyynnistä eikä sellaisten taidekäsityön ja taideteollisuuden tuotteiden jälleenmyynnistä, joita on valmistettu useita samanlaisia kappaleita.

Pykälän uudessa 4 momentissa ehdotetaan selvennettäväksi, että oikeus jälleenmyyntikorvaukseen koskisi kuvataiteen teoksen kappaleita, jotka ovat taiteilijan itsensä tekemiä, sekä hänen itsensä tekemiä tai hänen luvallaan tehtyjä kopioita. Edellytyksenä on edelleen, että kopioita on rajoitettu määrä. Nämä kopiot ovat yleensä taiteilijan numeroimia, signeeraamia tai muulla tavoin alkuperäisiksi merkitsemiä.

Direktiivissä on esimerkkiluettelo kuvataiteen teosten ryhmistä, jotka kuuluvat jälleenmyyntikorvauksen piiriin. Voimassa olevan lain pykälässä ei ole määritelty, mitä "kuvataiteen teoksella" tarkoitetaan. Ilmausta "kuvataiteen teos" on käytetty myös tekijänoikeuden kohdetta määrittävässä tekijänoikeuslain 1 §:ssä. Kaikki kuvataiteen teosten ryhmät mukaan luettuna kaikki direktiivin esimerkkiluettelossa mainitut teosryhmät kuuluvat tekijänoikeussuojan piiriin ja myös jälleenmyyntikorvauksen soveltamisalaan.

Voimassa olevan 26 i §:n 2 momentissa oleva valokuvateoksia koskeva säännös ehdotetaan poistettavaksi. Lainmuutoksen myötä valokuvat, jotka kuuluvat tekijänoikeuslain 1 §:ssä mainittuihin kuvataiteen teoksiin, tulisivat jälleenmyyntikorvauksen piiriin.

Lisäksi ehdotetaan, että nykyisin pykälän 2 momentissa oleva taidekäsityön ja taideteollisuuden tuotteita koskeva säännös poistetaan. Direktiivissä ei ole tällaista rajausta. Siltä osin kuin taidekäsityön tai taideteollisuuden tuotteet ovat kuvataiteen teoksia ja täyttävät säännöksessä olevat muut edellytykset, ne kuuluisivat ehdotetun muutoksen jälkeen jälleenmyyntikorvauksen piiriin.

Direktiivissä ei ole annettu mitään ohjetta siitä, mitä 2 artiklan 2 kohdan ilmaisulla "rajoitettu määrä" tarkoitetaan. Eri kuvataiteen aloilla tehdään teoksista enemmän tai vähemmän vakiintuneita määriä tekijän numeroimia ja signeeraamia vedoksia tai kopioita. Nämä määrät vaihtelevat suuresti eri kuvataideoilla ja siksi tarkkoja rajoja on mahdollista määritellä.

Ehdotettavan 4 momentin säännöksen tulokinnan lähtökohtana on, että monistustekniikkaan perustuvien kuvataiteen alojen osalta teosten kappaleiden eli kopioiden määrät perustuvat esimerkiksi kunkin teoksen kohdalla ennen tuotantoprosessin aloittamista tehtyyn päätökseen.

Erytyisesti graafisten teosten, esimerkiksi litografioiden alalla, teosten ensimmäisen ja sitä seuraavien kappaleiden erottelu toisistaan voi olla keinotekoisista ja erittäin vaikeaa. Silloin kaikkia kappaleita olisi pidettävä direktiivin mukaisesti "alkuperäisinä taideteoksina".

Sovelletun taiteen kuten keramiikan tai lasitaiteen alalla käytössä ollut tapa lisätä myös sarjatuotannossa oleviin esineisiin niiden tekijän nimikirjoitus ei toisi näitä kappaleita automaattisesti jälleenmyyntikorvauksen piiriin, koska kopiot eivät tuolloin kuitenkaan todennäköisesti täyttäisi rajattua määrää koskevaa lain edellytystä. Jälleenmyyntikorvauksen alaisissa kuvataiteen teosten kappaleissa tai kopioissa olevien numerointien ja signeerauksien tulisi lähtökohtaisesti olla taiteilijan omakätisesti tekemiä.

Muiden kuvataiteen teosten kuten installaatioiden ja videoteosten osalta on vaikeaa määrittellä, mitä teoksen kappaletta olisi pidettävä taiteilijan itse tekemänä. Digitaalitekniikkaan perustuvien kuvataiteen teosten yleistyessä voitaisiin jälleenmyyntikorvauksen alaisen kuvataiteen teoksen kappaleen numerointi ja signeeraaminen, fyysisen tallenteen kannessa mahdollisesti olevien merkintöjen lisäksi, vahvistaa teoksen kappaleeseen liittyvien oikeuksien sähköisten hallinnointitietojen avulla ja uusien kopioiden tekeminen teoksesta estää tehokkailla teknisillä toimenpiteillä.

Voimassa olevan pykälän 3 momentin mukaan oikeus korvaukseen on voimassa tekijänoikeudellisen suoja-ajan. Oikeus on henkilökohtainen ja luovuttamaton. Esityksessä ehdotetaan, että pykälän 6 momentiksi muutuvassa momentissa oleva ilmaisu "luovuttamaton" korvattaisiin teknisenä selvennyksenä ilmaisulla "luovuttaa kolmannelle". Säännöksen soveltamiseen tällä muutoksella ei olisi vaikutusta.

Direktiivin 1 artiklan 1 kohdan mukaisesti 6 momentin säännöstä ehdotetaan edelleen muutettavaksi siten, ettei oikeudesta korva-

ukseen voisi luopua.

Käytännössä tämä merkitsisi sitä, että tekijä ei voisi ilmoittaa korvauksia hallinnoivalle järjestölle, että hänen tekemänsä kuvataiteen teoksen lain soveltamisalaan kuuluvasta jälleenmyynnistä ei saa periä jälleenmyyntikorvausta 26 i §:n mukaisesti. Vastaavasti säännös koskisi tekijän tilalle hänen kuolemansa jälkeen tulevia oikeudenomistajia, jotka myöskään eivät voisi luopua oikeudesta korvaukseen sen voimassaoloaikana.

Ehdotettavalla oikeuden luonnetta täsmentävällä muutoksella on vaikutusta voimassa olevaan oikeustilaan, koska voimassa oleva säännös estää vain oikeuden luovuttamisen eteenpäin sopimuksella tai muuten mutta ei siitä luopumista.

26 j §. Direktiivi ei edellytä muutoksia voimassa oleviin 1 momentin säännöksiin. Säännöksiin ehdotetaan kuitenkin tehtäväksi teknisluonteisia muutoksia, jotka liittyvät oikeuksien kollektiivista hallinnointia hoitavien järjestöjen edustavuuteen sekä opetusministeriön asiaa koskevaan päätöksentekoon. Vastaavia muutoksia on vuonna 2004 annetussa hallituksen esityksessä laeiksi tekijänoikeuslain ja rikoslain 49 luvun muuttamisesta (HE 28/2004 vp) ehdotettu muihin tekijänoikeuslain säännöksiin. Mainitun lakiesityksen eduskuntakäsittelyn aikana perustuslakivaliokunnan esittämät huomautukset on niinkään otettu huomioon.

Pykälän 1 momentin mukaan kuvataiteen teosten tekijät saisivat jälleenmyyntikorvauksen järjestöltä, joka keräisi ja tilittäisi korvaukset tekijöille. Lain sanamuotoon ehdotettavat muutokset eivät vaikuta itse lain sisältöön. Nykyistä sanamuotoa "tekijöitä edustava järjestö" ehdotetaan 1 momentissa muutettavaksi siten, että järjestön edellytettäisiin edustavan "Suomessa myytyjen teosten tekijöitä". Ilmaisu vastaa muihin järjestöjen hyväksymistä koskeviin säännöksiin jo aiemmin ehdotettuja muutoksia.

Jälleenmyyntikorvausta hoitavaksi järjestöksi voitaisiin hakemuksesta hyväksyä kerrallaan vain yksi järjestö, jolla on taloudellinen ja toiminnallinen valmius ja kyky hoitaa asioita hyväksymispäätöksen mukaisesti. Järjestön organisaation ja taloudenpidon tulee siten olla sellainen, että järjestöllä voidaan katsoa olevan hyvät edellytykset suoriutua lakiin perustuvien tehtävien hoitamisesta.

Hyväksymispäätöksen nojalla tekemistään toimista järjestön tulisi antaa opetusministeriölle vuosittain selvitys.

Muutoksenhaku järjestön hyväksymistä koskevaan päätökseen mahdollistettaisiin. Pykälän 2 momentin mukaan opetusministeriön päätöstä olisi kuitenkin muutoksenhausta huolimatta noudatettava, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu. Lisäksi momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset siitä, että opetusministeriön järjestöä koskeva hyväksymispäätös voidaan myös peruuttaa, jos järjestö hyväksymispäätöstä ja sen ehtoja rikkomalla syyllistyy vakaviin tai olennaisiin rikkomuksiin tai laiminlyönteihin ja jolleivät järjestölle annetut huomautukset ja varoitukset ole johtaneet toiminnassa esiintyneiden puutteiden korjaamiseen. Ehdotettavat säännökset vastaavat säännöksiä, joita perustuslakivaliokunta on edellyttänyt lisättäväksi hyväksymispäätösten peruuttamista säänteleviin lain säännöksiin.

Pykälän nykyinen 2 momentti, jonka mukaan opetusministeriö voi antaa järjestölle tarkempia määräyksiä korvauksen perinnästä ja maksuvarojen käytöstä, ehdotetaan säilytettäväksi ennallaan ja siirrettäväksi 3 momentiksi. Säännöksen muotoilussa käytettäisiin pykälän 1 momentin alkuosan ilmaisuja "kerätä" ja "tilittää" "perimisen" ja "käytön" sijasta.

Muutosten jälkeen järjestöjä koskevat säännökset olisivat yhdenmukaiset kaikissa tekijänoikeuslain yhteisvalvontajärjestöjä koskevissa pykälissä.

26 k §. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että oikeus korvaukseen syntyy sen jälkeen, kun tekijä tai tämän oikeudenomistaja on luovuttanut teoksen pysyvästi. Tämä kattaa sekä myynnin että muun pysyvän luovutuksen, kuten lahjoituksen tai vaihtamisen, joiden seurauksena omistusoikeus teokseen siirtyy.

Ehdotettu muutos ei vaikuta korvausoikeuden syntymistä koskevaan vakiintuneeseen käytäntöön, jonka mukaan silloin kun tekijä ei ole luovuttanut teosta elinaikanaan, oikeus korvaukseen syntyy, kun avio-oikeuden, perinnön tai testamentin kautta omistusoikeuden teokseen saanut myy tai muuten pysyvästi luovuttaa aiemmin luovuttamattoman teoksen.

Esitetty korvausoikeuden syntymisajankoh-

taa koskeva täsmennys on tarpeen, koska niin voimassa olevan lain kuin direktiivin 1 artiklan mukaan oikeus koskee ainoastaan kertaalleen luovutettujen teosten jälleenmyyntiä.

Voimassa olevan pykälän 1 momentin toinen lause ehdotetaan poistettavaksi, koska ei ole selvää, että direktiivi sallisi oikeuden raukeamista koskevan säännöksen säilyttämisen. Säännöksellä on ollut vähäinen merkitys korvausten perinnässä myös käytännössä.

Pykälän 2 momentissa säädetään korvauksen maksamisesta vastuussa olevista tahoista. Voimassa olevan lain mukaan korvauksen maksamisesta on vastuussa se, joka harjoittaa 26 i §:ssä tarkoitettua kuvataiteen teosten myyntiä tai välittämistä.

Direktiivin 1 artiklan 4 kohdan mukaan korvauksen suorittamisesta on vastuussa ensisijaisesti kuvataiteen teoksen myyjä. Direktiivin mukaan jäsenvaltiot voivat kuitenkin säätää, että korvauksen maksamisesta on vastuussa joku muu kuin myyjä, yksin tai yhdessä myyjän kanssa.

Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että korvauksen suorittamisesta olisi vastuussa taideteoksen myyjä, joka on taidemarkkinoiden ammattilainen. Jos taideteoksen myynti on annettu ammattimaisen välittäjän tehtäväksi, korvauksen maksamisesta olisi vastuussa välittäjä taidemarkkinoiden ammattilaisena. Jos sekä myyjä että välittäjä olisivat molemmat taidemarkkinoiden ammattilaisia, molemmat vastaisivat yhdessä korvauksen suorittamisesta.

Lain 26 i §:n 1 momenttiin ehdotettava jälleenmyyntikorvauksen soveltamisalan laajennus edellyttää, että säädetään myös siitä, kuka korvauksen maksamisesta on vastuussa siinä tapauksessa, että ostajana toimii taidemarkkinoiden ammattilainen mutta kaupassa ei ole mukana muita taidemarkkinoiden ammattilaisia. Pykälän 2 momenttiin ehdotettavan säännöksen mukaan korvauksesta olisi vastuussa ostajana toimiva taidemarkkinoiden ammattilainen.

Pykälän 3 momentiksi siirrettävän nykyisen 2 momentin loppuosan säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi siten, että myyjän lisäksi korvauksen suorittamisesta vastuussa olevalla välittäjällä ja ostajalla olisi velvollisuus antaa vuosittain selvitys teosten myynneistä 26 j §:ssä tarkoitettulle järjestölle. Järjestön vaatiessa korvauksen suorittamisesta vas-

tuussa oleva olisi velvollinen antamaan myös tarpeelliset tiedot tilitysten oikeellisuuden tarkistamiseksi tilitysvuodelta ja kolmelta sitä edeltäneeltä kalenterivuodelta.

26 m §. Asetuksenantovaltuuspykälä ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana. Kaikki jälleenmyyntikorvausta koskevat säännökset olisivat lainmuutoksen jälkeen tekijänoikeuslaissa.

63 §. Pykälän 3 momentin säännöksiä jälleenmyyntikorvauksen kansainvälisestä soveltamisesta ehdotetaan selvennettäväksi.

Voimassa olevan 3 momentin säännösten sijasta lain 2 b luvun säännösten soveltaminen Euroopan talousalueeseen kuuluvien maiden osalta perustuisi, kuten muidenkin tekijöiden oikeuksien osalta, 63 §:n 1 momentin soveltamiseen.

Pykälän 3 momentin alkuun ehdotetaan otettavaksi selvennys siitä, että lain 2 b luvun säännökset jälleenmyyntikorvauksesta soveltuvat vain Suomessa tapahtuvaan jälleenmyyntiin.

Lisäksi 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi direktiivin edellyttämä säännös, jonka mukaan 2 b luvun säännöksiä jälleenmyyntikorvauksesta sovelletaan muun kuin Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalaisiin vain vastavuoroisuuden perusteella. Maista, jotka täyttävät tämän kriteerin, Euroopan yhteisöjen komissio julkaisee luettelon.

Lisäksi ehdotetaan direktiivin 7 artiklan 1 kohdassa olevan tekijän oikeudenomistajia koskevan erityissäännöksen mukaisesti, että tällaisen tekijän oikeudenomistajaan 2 b luku sovellettaisiin vain, jos oikeudenomistaja on komission luetteloon otetun valtion kansalainen. Direktiivin edellyttämä säännös poikkeaa siitä, mitä lain säännösten kansainvälisestä soveltamisesta on tekijöiden osalta yleensä säädetty.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Tekijänoikeuslain 26 m §:n asetuksenantovaltuutus ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana.

3. Voimaantulo

Jälleenmyyntikorvausdirektiivin 12 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on saatet-

tava direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan ennen tammikuun 1 päivää 2006. Esityksessä ehdotetaan, että laki tulisi voimaan 31 päivänä joulukuuta 2005.

Voimaantulosäännöksen 2 momentin mukaan lakia sovellettaisiin myös ennen lain voimaantuloa luotujen ja edelleen tekijänoikeussuojan piirissä olevien kuvataiteen teosten jälleenmyyntiin. Tämä vastaa tekijänoikeuslain muutoksissa omaksuttua voimaantulon sääntelyä, jonka mukaan muutettua lakia sovelletaan kaikkiin lain voimaantulohetkellä suojattuihin teoksiin.

Voimaantulosäännöksen 3 momentin mukaan ennen lain voimaantuloa tehtyihin toimiin sekä hankittuihin oikeuksiin ja tehtyihin sopimuksiin sovellettaisiin lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Myös tämä ehdotus vastaa tekijänoikeuden alalla normaalia käytäntöä: kuhunkin teoksen käyttötapahtumaan tai sopimukseen sovelletaan käyttötapahtuman tai sopimuksen tekemisen ajankohtana voimassa olevaa lakia.

4. Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Jälleenmyyntikorvausta koskeva 2 b luku on säädetty yksinkertaisessa säätämisjärjestyksessä vuonna 1995.

Esityksessä ei ole ehdotuksia, jotka vaatisivat perustuslain 73 §:n mukaista säätämisjärjestystä.

Tekijänoikeuslaissa voimassa olevalla jälleenmyyntikorvausjärjestelmällä saattaa kuitenkin olla liittymäkohtia perustuslaissa suojattuihin perusoikeuksiin, kuten perustuslain 15 §:ssä turvattuun omaisuuden suojaan ja perustuslain 18 §:ssä turvattuun elinkeinovapauteen.

Omaisuuden suojan osalta vaikutukset kohdistuvat myyjän asemaan ja välittäjän osalta tämän elinkeinovapauteen. Hallituksen esityksen sisältämien lainmuutosehdotusten perusoikeuksiin kohdistuvat vaikutukset ovat joka tapauksessa verrattain vähäisiä.

Esitykseen on lisätty perustuslakivaliokunnan lausunnon (PeVL 7/2005 vp – HE 28/2004 vp) pohjalta tarkennetut säännösehdotukset jälleenmyyntikorvauksen keräävän ja tilittävän järjestön hyväksymisestä ja hyväksymisen peruuttamisesta.

Hallitus katsoo, että lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksityksessä.

Edellä olevan perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

tekijänoikeuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun tekijänoikeuslain (404/1961) 26 m §, sellaisena kuin se on laissa 446/1995, sekä
muutetaan 26 i—26 k § sekä 63 §:n 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat mainitussa laissa 446/1995 seuraavasti:

26 i §

Kuvataiteen teoksen tekijällä on oikeus saada korvaus kaikesta kuvataiteen teoksen jälleenmyynnistä, johon osallistuu myyjänä, ostajana tai välittäjänä taidemarkkinoiden ammattilainen. Oikeutta jälleenmyyntikorvaukseen ei kuitenkaan ole, jos yleisölle avoin museo ostaa teoksen yksityishenkilöltä.

Jälleenmyyntikorvaus on:

- a) 5 prosenttia siitä osasta kuvataiteen teoksen myyntihintaa, joka on enintään 50 000 euroa;
- b) 3 prosenttia siitä osasta kuvataiteen teoksen myyntihintaa, joka on yli 50 000 euroa mutta enintään 200 000 euroa;
- c) 1 prosentti siitä osasta kuvataiteen teoksen myyntihintaa, joka on yli 200 000 euroa mutta enintään 350 000 euroa;
- d) 0,5 prosenttia siitä osasta kuvataiteen teoksen myyntihintaa, joka on yli 350 000 euroa mutta enintään 500 000 euroa; ja
- e) 0,25 prosenttia siitä osasta kuvataiteen teoksen myyntihintaa, joka on yli 500 000 euroa.

Jälleenmyyntikorvaus lasketaan kuvataiteen teoksen arvonlisäverottomasta myyntihinnasta. Jälleenmyyntikorvausta ei peritä myyntihinnasta, joka arvonlisäverottomana on enintään 255 euroa. Pykälän 2 momentin mukaan laskettavan korvauksen kokonaismäärä on enintään 12 500 euroa.

Oikeus jälleenmyyntikorvaukseen syntyy luovutettaessa kuvataiteen teoksen kappaleita, jotka ovat taiteilijan itsensä tekemiä, sekä luovutettaessa taiteilijan itsensä tekemiä tai hänen luvallaan tehtyjä kopioita, joita on rajoitettu määrä.

Oikeutta korvaukseen ei ole rakennustaitteen tuotteiden jälleenmyynnistä.

Oikeus korvaukseen on voimassa tekijänoikeudellisen suoja-ajan. Oikeus on henkilökohtainen eikä tekijä voi luovuttaa sitä kolmannelle tai luopua siitä. Oikeuteen sovelletaan kuitenkin, mitä 41 §:n 1 momentissa säädetään. Jos tekijältä ei jää oikeudenomistajia, korvaukset käytetään tekijöiden yhteisiin tarkoituksiin.

26 j §

Jälleenmyyntikorvauksen kerää ja tilittää kuvataiteen teosten tekijöille Suomessa myytyjen teosten tekijöitä edustava järjestö, jonka opetusministeriö on hakemuksesta hyväksynyt tehtävään määräajaksi, enintään viideksi vuodeksi. Tehtävään voidaan hyväksyä kerrallaan vain yksi järjestö. Hyväksyttävällä järjestöllä tulee olla taloudellinen ja toiminnallinen valmius ja kyky hoitaa asioita hyväksymispäätöksen mukaisesti. Järjestön tulee vuosittain antaa opetusministeriölle selvitys hyväksymispäätöksen nojalla tekemistään toimista.

Opetusministeriön päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu. Hyväksyminen voidaan peruuttaa, jos järjestö rikkoo hyväksymispäätöstä ja sen ehtoja rikkomalla syyllistyy vakaviin tai olennaisiin rikkomuksiin tai laiminlyönteihin ja jolleivät järjestölle annetut huomautukset ja varoitukset ole johtaneet toiminnassa esiintyneiden puutteiden korjaamiseen.

Opetusministeriö voi antaa järjestölle tarkempia määräyksiä korvauksen keräämisestä

ja maksuvarojen tilittämisestä tekijöille. Opetusministeriöllä on oikeus saada järjestöltä valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot.

26 k §

Oikeus saada korvaus kuvataiteen teoksen jälleenmyynnistä syntyy sen jälkeen, kun tekijä tai tämän oikeudenomistaja on luovuttanut teoksen pysyvästi.

Korvauksen suorittamisesta ovat vastuussa 26 i §:n 1 momentissa tarkoitettu myyjä ja välittäjä. Ostaja on vastuussa korvauksen suorittamisesta, jos jälleenmyyntiin ei osallistu muita taidemarkkinoiden ammattilaisia kuin ostaja.

Myyjä, välittäjä ja ostaja ovat velvollisia antamaan 26 j §:ssä tarkoitettulle järjestölle vuosittain selvityksen teosten myynnistä. Myyjä, välittäjä ja ostaja ovat järjestön vaatiessa velvollisia antamaan järjestölle tarpeelliset tiedot tilitysten oikeellisuuden tarkistamiseksi tilitysvuodelta ja kolmelta sitä edeltäneeltä kalenterivuodelta.

63 §

Edellä 2 b luvussa olevia säännöksiä sovel-

letaan Suomessa tapahtuvaan kuvataiteen teoksen jälleenmyyntiin. Jos teoksen tekijä on muun kuin Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalainen eikä hänellä ole vakinaista asuinpaikkaa Euroopan talousalueella, 2 b luvun säännöksiä sovelletaan vain, jos tekijä on sellaisen valtion kansalainen, joka vastavuoroisesti soveltaa vastaavaa korvausta koskevia säännöksiä maassaan tapahtuvaan jälleenmyyntiin. Euroopan yhteisöjen komissio julkaisee luettelon näistä valtioista. Tällaisen tekijän oikeudenomistajaan sovelletaan 2 b lukua vain, jos oikeudenomistaja on komission luetteloon otetun valtion kansalainen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

Tätä lakia sovelletaan myös ennen tämän lain voimaantuloa luotujen, edelleen suojattujen teosten jälleenmyyntiin.

Ennen tämän lain voimaantuloa tehtyihin toimiin sekä hankittuihin oikeuksiin ja tehtyihin sopimuksiin sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Helsingissä 2 päivänä syyskuuta 2005

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Kulttuuriministeri *Tanja Karpela*

Laki

tekijänoikeuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun tekijänoikeuslain (404/1961) 26 m §, sellaisena kuin se on laissa 446/1995, sekä
muutetaan 26 i—26 k § sekä 63 §:n 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat mainituissa laissa 446/1995 seuraavasti:

Voimassa oleva laki

26 i §

Kuvataiteen teosten ammattimaisesta ja julkisesta jälleenmyynnistä on tekijällä oikeus saada jälleenmyyntikorvauksena 5 prosenttia myydyin teoksen arvonlisäverottomasta myyntihinnasta.

Ehdotus

26 i §

Kuvataiteen teoksen tekijällä on oikeus saada korvaus kaikesta kuvataiteen teoksen jälleenmyynnistä, johon osallistuu myyjänä, ostajana tai välittäjänä taidemarkkinoiden ammattilainen. Oikeutta jälleenmyyntikorvaukseen ei kuitenkaan ole, jos yleisölle avoin museo ostaa teoksen yksityishenkilöltä.

Jälleenmyyntikorvaus on:

a) 5 prosenttia siitä osasta kuvataiteen teoksen myyntihintaa, joka on enintään 50 000 euroa;

b) 3 prosenttia siitä osasta kuvataiteen teoksen myyntihintaa, joka on yli 50 000 euroa mutta enintään 200 000 euroa;

c) 1 prosentti siitä osasta kuvataiteen teoksen myyntihintaa, joka on yli 200 000 euroa mutta enintään 350 000 euroa;

d) 0,5 prosenttia siitä osasta kuvataiteen teoksen myyntihintaa, joka on yli 350 000 euroa mutta enintään 500 000 euroa; ja

e) 0,25 prosenttia siitä osasta kuvataiteen teoksen myyntihintaa, joka on yli 500 000 euroa.

Jälleenmyyntikorvaus lasketaan kuvataiteen teoksen arvonlisäverottomasta myyntihinnasta. Jälleenmyyntikorvausta ei peritä myyntihinnasta, joka arvonlisäverottomana on enintään 255 euroa. Pykälän 2 momentin mukaan laskettavan korvauksen kokonaismäärä on enintään 12 500 euroa.

Oikeutta jälleenmyyntikorvaukseen ei ole rakennustaiteen tuotteiden eikä valokuvateosten jälleenmyynnistä eikä sellaisten taidenäyttelyiden ja taideteollisuuden tuotteiden jälleenmyynnistä, joita on valmistettu useita samanlaisia kappaleita.

Oikeus korvaukseen on voimassa tekijän-oikeudellisen suoja-ajan. Oikeus on henkilökohtainen ja luovuttamaton. Oikeuteen sovelletaan kuitenkin, mitä 41 §:n 1 momentissa säädetään. Jos tekijältä ei jää oikeudenomistajia, korvaukset käytetään tekijöiden yhteisiin tarkoituksiin.

26 j §

Jälleenmyyntikorvauksen perii tekijöitä edustava järjestö, jonka opetusministeriö on tähän tehtävään hyväksynyt määrääjäksi, enintään viideksi vuodeksi. Opetusministeriön päätökseen järjestön hyväksymisestä ei saa hakea muutosta valittamalla.

Opetusministeriö voi antaa järjestölle tarkempia määräyksiä korvauksen perinnästä ja maksuvarojen käytöstä. Opetusministeriöllä on oikeus saada järjestöltä valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot.

Oikeus jälleenmyyntikorvaukseen syntyy luovutettaessa kuvataiteen teoksen kappaleita, jotka ovat taiteilijan itsensä tekemiä, sekä luovutettaessa taiteilijan itsensä tekemiä tai hänen luvallaan tehtyjä kopioita, joita on rajoitettu määrä.

Oikeutta korvaukseen ei ole rakennustaiteen tuotteiden jälleenmyynnistä.

Oikeus korvaukseen on voimassa tekijän-oikeudellisen suoja-ajan. Oikeus on henkilökohtainen eikä tekijä voi luovuttaa sitä kolmannelle tai luopua siitä. Oikeuteen sovelletaan kuitenkin, mitä 41 §:n 1 momentissa säädetään. Jos tekijältä ei jää oikeudenomistajia, korvaukset käytetään tekijöiden yhteisiin tarkoituksiin.

26 j §

Jälleenmyyntikorvauksen kerää ja tilittää kuvataiteen teosten tekijöille Suomessa myytyjen teosten tekijöitä edustava järjestö, jonka opetusministeriö on hakemuksesta hyväksynyt tehtävään määrääjäksi, enintään viideksi vuodeksi. Tehtävään voidaan hyväksyä kerrallaan vain yksi järjestö. Hyväksyttävällä järjestöllä tulee olla taloudellinen ja toiminnallinen valmius ja kyky hoitaa asioita hyväksymispäätöksen mukaisesti. Järjestön tulee vuosittain antaa opetusministeriölle selvitys hyväksymispäätöksen nojalla tekemistään toimista.

Opetusministeriön päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu. Hyväksyminen voidaan peruuttaa, jos järjestö hyväksymispäätöstä ja sen ehtoja rikkomalla syyllistyy vakaviin tai olennaisiin rikkomuksiin tai laiminlyönteihin ja jolleivät järjestölle annetut huomautukset ja varoitukset ole johtaneet toiminnassa esiintyneiden puutteiden korjaamiseen.

Opetusministeriö voi antaa järjestölle tarkempia määräyksiä korvauksen keräämisestä ja maksuvarojen tilittämisestä tekijöille. Opetusministeriöllä on oikeus saada järjestöltä valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot.

26 k §

Oikeus korvaukseen syntyy, kun kuvataiteen teos myydään. Oikeus korvaukseen raukeaa, jollei sitä koskevaa vaatimusta ole todistettavasti esitetty järjestölle kolmen vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jona teoksen jälleenmyynti tapahtui.

Korvauksen suorittamisesta on vastuussa se, joka harjoittaa 26 i §:ssä tarkoitettua kuvataiteen teosten myyntiä tai välittämistä.

26 k §:n 2 momentin 2 ja 3 virke

Myyjä on velvollinen antamaan vuosittain selvityksen teosten myynneistä 26 j §:ssä tarkoitettulle järjestölle. Myyjä on järjestön vaatiessa velvollinen antamaan järjestölle tilitysten oikeellisuuden tarkistamiseksi tarpeelliset tiedot enintään tilitysvuotta edeltäneeltä kolmelta kalenterivuodelta.

26 m §

Tarkempia säännöksiä 26 i—26 l §:n soveltamisesta voidaan antaa asetuksella.

63 §

Edellä 2 b luvussa olevia säännöksiä sovelletaan, jos teoksen tekijä on Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalainen tai jos hänellä on vakinainen asuinpaikka tällaisessa valtiossa.

26 k §

Oikeus saada korvaus kuvataiteen teoksen jälleenmyynnistä syntyy sen jälkeen, kun tekijä tai tämän oikeudenomistaja on luovuttanut teoksen pysyvästi.

Korvauksen suorittamisesta ovat vastuussa 26 i §:n 1 momentissa tarkoitettu myyjä ja välittäjä. Ostaja on vastuussa korvauksen suorittamisesta, jos jälleenmyyntiin ei osallistu muita taidemarkkinoiden ammattilaisia kuin ostaja.

Myyjä, välittäjä ja ostaja ovat velvollisia antamaan 26 j §:ssä tarkoitettulle järjestölle vuosittain selvityksen teosten myynneistä. Myyjä, välittäjä ja ostaja ovat järjestön vaatiessa velvollisia antamaan järjestölle tarpeelliset tiedot tilitysten oikeellisuuden tarkistamiseksi tilitysvuodelta ja kolmelta sitä edeltäneeltä kalenterivuodelta.

26 m §

(kumotaan)

63 §

Edellä 2 b luvussa olevia säännöksiä sovelletaan Suomessa tapahtuvaan kuvataiteen teoksen jälleenmyyntiin. Jos teoksen tekijä on muun kuin Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalainen eikä hänellä ole vakinaista asuinpaikkaa Euroopan talousalueella, 2 b luvun säännöksiä sovelletaan vain, jos tekijä on sellaisen valtion kansalainen, joka vastavuoroisesti soveltaa vastaavaa korvausta koskevia säännöksiä maassaan tapahtuvaan jälleenmyyntiin. Euroopan yhteisöjen komissio julkaisee luettelon näistä valtioista. Tällaisen tekijän oikeudenomistajaan sovelletaan 2 b lukua vain, jos oikeudenomistaja on komission luetteloon otetun valtion kansalainen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200.

Tätä lakia sovelletaan myös ennen tämän lain voimaantuloa luotujen, edelleen suojattujen teosten jälleenmyyntiin.

Ennen tämän lain voimaantuloa tehtyihin toimiin sekä hankittuihin oikeuksiin ja tehtyihin sopimuksiin sovelletaan lain voimaantullessa voimassa olleita säännöksiä.

**EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON DIREKTIIVI 2001/84/EY,
annettu 27 päivänä syyskuuta 2001,
alkuperäisen taideteoksen tekijän oikeudesta jälleenmyyntikorvaukseen**

EUROOPAN PARLAMENTTI JA EUROOPAN UNIONIN
NEUVOSTO, jotka

ottavat huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 95 artiklan,

ottavat huomioon komission ehdotuksen ⁽¹⁾,

ottavat huomioon talous- ja sosiaalikomitean lausunnon ⁽²⁾,

noudattavat perustamissopimuksen 251 artiklassa määrättyä menettelyä ⁽³⁾ ja ottavat huomioon sovittelukomitean 6 päivänä kesäkuuta 2001 hyväksymän yhteisen tekstin,

sekä katsovat seuraavaa:

- (1) Tekijänoikeuden alalla oikeus jälleenmyyntikorvaukseen on alkuperäisen kuvataideteoksen tekijälle kuuluva henkilökohtainen ja luovuttamaton oikeus saada taloudellista hyötyä kyseisen teoksen toistuvasta jälleenmyynnistä.
- (2) Oikeus jälleenmyyntikorvaukseen on luonteeltaan taloudellinen oikeus, jonka ansiosta taideteoksen tekijä voi saada korvausta teoksen toistuvista luovutuksista. Oikeus jälleenmyyntikorvaukseen koskee varsinaista teosta eli sitä ilmaisuvälinettä, johon suojattu teos sisältyy.
- (3) Oikeudella jälleenmyyntikorvaukseen pyritään takaamaan, että kuvataideteosten tekijät saavat osuuden alkuperäisten taideteosten taloudellisesta menestyksestä. Tämä lähentäisi osaltaan kuvataideteosten tekijöiden taloudellista tilannetta niiden muiden luovien taiteilijoiden taloudelliseen asemaan, jotka hyötyvät teostensa toistuvasta käytöstä.
- (4) Oikeus jälleenmyyntikorvaukseen on tekijänoikeuden erottamaton osa ja olennainen tekijöille kuuluva oikeus. Tällaisen oikeuden säätäminen kaikissa jäsenvaltioissa vastaa tarpeeseen taata teosten luoja- ja yhteinen suojan taso.
- (5) Perustamissopimuksen 151 artiklan 4 kohdan mukaan yhteisö ottaa kulttuuriin liittyvät näkökohdat huomioon perustamissopimuksen muiden määräysten mukaisessa toiminnassaan.
- (6) Kirjallisten ja taiteellisten teosten suojaamisesta tehdyn Bernin yleissopimuksen perusteella oikeutta jälleenmyyntikorvaukseen voidaan vaatia ainoastaan, jos tekijän oman maan lainsäädännössä myönnetään tällainen suoja. Oikeus jälleenmyyntikorvaukseen on siten valinnainen ja sitä koskee vastavuoroisuuden

sääntö. Perustamissopimuksen 12 artiklassa määrätyn syrjimättömyysperiaatteen soveltamista koskevasta yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä, kuten yhdistetyissä asioissa C-92/92 ja C-326/92, Phil Collins ym. 20 päivänä lokakuuta 1993 annettussa tuomiossa ⁽⁴⁾ seuraa, ettei kansallisiin säännöksiin, joihin sisältyy vastavuoroisuuslausekkeita, voida vedota oman maan tekijöille taattujen oikeuksien kieltämiseksi muiden jäsenvaltioiden kansalaisilta. Tällaisten säännösten soveltaminen yhteisössä on vastoin tasa-arvoisen kohtelun periaatetta, jonka perusteena on kaiken kansalaisuuteen perustuvan syrjinnän kieltäminen.

- (7) Modernin taiteen ja nykyaikaisen taiteen yhteisön markkinat kansainvälistyvät nykyään entistä nopeammin uuden talouden vaikutuksesta samalla, kun vain harvojen Euroopan unionin ulkopuolisten valtioiden lainsäädännössä tunnustetaan oikeus jälleenmyyntikorvaukseen. Euroopan yhteisön olisi sen vuoksi erittäin tärkeää aloittaa ulkosuhteiden alalla neuvottelut Bernin yleissopimuksen 14 b artiklan saattamisesta sitovaksi.
- (8) Koska markkinat ovat kansainvälistyneet ja koska useat jäsenvaltiot eivät tunnusta oikeutta jälleenmyyntikorvaukseen ja tämän oikeuden tunnustaneiden jäsenvaltioiden asiaa koskevat säännökset poikkeavat toisistaan, on erittäin tärkeää antaa oikeuden voimaantuloa ja sen aineellista sisältöä koskevat siirtymäkauden säännökset, joilla yhteisön markkinoiden kilpailukyky säilytetään.
- (9) Useimpien jäsenvaltioiden lainsäädännössä säädetään nykyisin oikeudesta jälleenmyyntikorvaukseen. Olemassa olevassa lainsäädännössä on erilaisia piirteitä, erityisesti siinä tarkoitettujen teosten, korvaukseen oikeutettujen henkilöiden, sovellettavien prosenttiosuuksien, korvaukseen oikeuttavien myyntitapahtumien sekä korvauksen laskentaperusteiden osalta. Tällaisen oikeuden soveltamisella tai soveltamatta jättämisellä on huomattava vaikutus sisämarkkinoiden kilpailuympäristön kannalta, koska jälleenmyyntikorvausoikeuteen perustuvan maksuvelvollisuuden olemassaolo on seikka, joka jokaisen taideteoksen myyntiä harkitsevan henkilön on otettava huomioon. Siksi tämä oikeus on eräs niistä tekijöistä, jotka osaltaan johtavat kilpailun vääristymiseen sekä myynnin siirtymiseen muualle yhteisössä.
- (10) Nämä erot jälleenmyyntikorvausta koskevan oikeuden voimassaolon ja sen soveltamisen osalta jäsenvaltioissa vaikuttavat suoraan kielteisesti perustamissopimuksen 14 artiklan mukaiseen sisämarkkinoiden moitteettomaan toimintaan taideteosten osalta. Tällaisessa tilanteessa asianomaisena oikeusperustana on Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 95 artikla.

⁽¹⁾ EYVL C 178, 21.6.1996, s. 16 ja EYVL C 125, 23.4.1998, s. 8.

⁽²⁾ EYVL C 75, 10.3.1997, s. 17.

⁽³⁾ Euroopan parlamentin lausunto, annettu 9. huhtikuuta 1997 (EYVL C 132, 28.4.1997, s. 88), vahvistettu 27. lokakuuta 1999, neuvoston yhteinen kanta, vahvistettu 19. kesäkuuta 2000 (EYVL C 300, 20.10.2000, s. 1), ja Euroopan parlamentin päätös, tehty 13. joulukuuta 2000 (EYVL C 232, 17.8.2001, s. 173). Euroopan parlamentin päätös, tehty 3. heinäkuuta 2001, ja neuvoston päätös, tehty 19. heinäkuuta 2001.

⁽⁴⁾ Kok. 1993, s. I-5145.

- (11) Perustamissopimuksessa määriteltyihin yhteisön tavoitteisiin sisältyy perustan luominen Euroopan kansojen yhä läheisemmälle liitolle, yhteisöön kuuluvien valtioiden välisten suhteiden lähentäminen sekä niiden taloudellisen ja sosiaalisen edistyksen turvaaminen yhteisellä toiminnalla poistamalla Eurooppaa jakavat raja-aidat. Tämän saavuttamiseksi perustamissopimuksessa määrätään sisämarkkinoiden luomisesta, mikä edellyttää tavaroiden vapaan liikkuvuuden esteiden poistamista, palvelujen tarjoamisen vapautta ja sijoittautumisvapautta sekä sellaisen järjestelmän luomista, jolla taataan, ettei kilpailu yhteismarkkinoilla vääristy. Jälleenmyyntikorvausta koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön yhdenmukaistaminen vaikuttaa osaltaan näiden tavoitteiden toteutumiseen.
- (12) Jäsenvaltioiden liikevaihtoverolainsäädännön yhdenmukaistamisesta — yhteinen arvonlisäverojärjestelmä: yhdenmukainen määräytymisperuste 17 päivänä toukokuuta 1977 annetussa kuudennessa neuvoston direktiivissä 77/388/ETY⁽¹⁾ otetaan asteittain käyttöön yhteisön verotusjärjestelmä, jota sovelletaan muun muassa taidesineisiin. Verotusta koskevat toimenpiteet eivät yksinään riitä takaamaan taidemarkkinoiden yhtenäistä toimintaa. Tämä tavoite voidaan saavuttaa ainoastaan yhdenmukaistamalla jälleenmyyntikorvausta koskevaa lainsäädäntöä.
- (13) Olemassa olevat lainsäädännön erot olisi poistettava silloin, kun ne vääristävät sisämarkkinoiden toimintaa, ja tällaisten uusien erojen syntyminen olisi estettävä. Sen sijaan ei ole tarpeen poistaa sellaisia eroja tai estää sellaisten erojen syntymistä, joiden ei voida olettaa vahingoittavan sisämarkkinoiden toimintaa.
- (14) Vääristymättömät kilpailuolosuhteet ovat sisämarkkinoiden moitteettoman toiminnan edellytys. Erot jälleenmyyntikorvausta koskevista kansallisissa säännöksissä aiheuttavat kilpailun vääristymistä ja myynnin siirtymistä muualle yhteisössä sekä johtavat taiteilijoiden eriarvoiseen kohteluun sen mukaan, missä heidän töitään myydään. Asialla on näin ollen rajat ylittäviä ulottuvuuksia, joita ei voida riittävän hyvin säännellä jäsenvaltioiden toimin. Yhteisön toimimattomuus olisi ristiriidassa sen perustamissopimuksen vaatimuksen kanssa, että kilpailun vääristyminen ja eriarvoinen kohtelu on oikaistava.
- (15) Ottaen huomioon kansallisten säännösten erojen laajuus, jäsenvaltioiden lainsäädännön eroihin on tarpeen puuttua yhdenmukaistamistoimin aloilla, joilla nämä erot saattavat aiheuttaa tai ylläpitää vääristyneitä kilpailuolosuhteita. Ei kuitenkaan ole tarpeen yhdenmukaistaa jälleenmyyntikorvausta koskevien jäsenvaltioiden lakien kaikkia säännöksiä, ja kansallisen päätäntävällän säilyttämiseksi mahdollisimman laajana riittää, että yhdenmu-
- kaistetaan ne jäsenvaltioiden säännökset, jotka välittömimmin vaikuttavat sisämarkkinoiden toimintaan.
- (16) Tämä direktiivi on näin ollen kokonaisuudessaan perustamissopimuksen 5 artiklassa määrättyjen toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteiden mukainen.
- (17) Tekijänoikeuden suoja-aika on voimassa 70 vuotta tekijän kuoleman jälkeen tekijänoikeuden ja tiettyjen lähioikeuksien suojan voimassaoloajan yhdenmukaistamisesta 29 päivänä lokakuuta 1993 annetun neuvoston direktiivin 93/98/ETY⁽²⁾ mukaisesti. Oikeudelle jälleenmyyntikorvaukseen olisi säädettävä samanpituisen voimassaoloaika. Näin ollen ainoastaan modernin ja nykyaikaisen alkuperäisteokset voivat kuulua kyseisen oikeuden soveltamisalaan. Jotta kuitenkin ne jäsenvaltiot, jotka eivät tämän direktiivin antamishetkellä sovello oikeutta jälleenmyyntikorvaukseen, voisivat sisällyttää kyseisen oikeuden oikeusjärjestelmiinsä, ja lisäksi jotta mainittujen jäsenvaltioiden taloudelliset toimijat voisivat mukautua asteittain edellä mainittuun oikeuteen menettämättä taloudellista kannattavuuttaan, asianomaisilla jäsenvaltioilla pitäisi olla oikeus rajoitettuun siirtymäkauteen, jonka aikana ne voivat halutessaan olla soveltamatta oikeutta jälleenmyyntikorvaukseen taiteilijan kuoleman jälkeen tämän oikeudenomistajiin.
- (18) Jälleenmyyntikorvausta koskevan oikeuden soveltamisalaa olisi laajennettava siten, että se kattaa kaiken jälleenmyynnin lukuun ottamatta suoraan yksityishenkilönä toimivien henkilöiden välisiä myyntejä, joihin ei osallistu taidemarkkinoiden ammattilaisia. Tätä oikeutta ei pitäisi laajentaa tapauksiin, joissa jälleenmyynti tapahtuu yksityishenkilöltä voittoa tuottamattomille, yleisölle avoimille museoille. Jotta voitaisiin ottaa huomioon sellaisten taidegallerioiden erityistilanne, jotka hankkivat teoksia suoraan tekijöiltä, jäsenvaltioiden olisi voitava vapauttaa jälleenmyyntikorvauksesta jälleenmyynti, joka tapahtuu kolmen vuoden kuluessa teosten hankkimisesta. Myös taiteilijan edut olisi otettava huomioon rajoittamalla tämä vapautus koskemaan vain sellaista jälleenmyyntiä, jossa jälleenmyyntihinta on enintään 10 000 euroa.
- (19) On tarpeen selvittää, että tällä direktiivillä aikaansaatu yhdenmukaistamista ei sovelleta kirjailijoiden eikä säveltäjien alkuperäisiin käsikirjoituksiin.
- (20) Olisi annettava tehokkaat säännökset, jotka perustuvat kansallisella tasolla oikeudesta jälleenmyyntikorvaukseen jo saatuihin kokemuksiin. On aiheellista laskea jälleenmyyntikorvaus prosenttiosuutena myyntihinnasta eikä teosten lisäarvon perusteella, jos niiden alkuperäinen arvo on noussut.
- (21) Jälleenmyyntikorvauksen piiriin kuuluvat taideteosryhmät olisi yhdenmukaistettava.

⁽¹⁾ EYVL L 145, 13.6.1977, s. 1, direktiivi sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna direktiivillä 1999/85/EY (EYVL L 277, 28.10.1999, s. 34).

⁽²⁾ EYVL L 290, 24.11.1993, s. 9.

- (22) Korvauksen perimättä jättämisellä silloin, kun myynti tapahtuu vähimmäishintaa alhaisemmalla hinnalla, voidaan välttää perimis- ja hallinnointikuluja, jotka ovat suhteettomia verrattuna taiteilijan saamaan etuun. Toissijaisuusperiaatteen mukaisesti jäsenvaltioiden olisi kuitenkin voitava asettaa yhteisön vähimmäishintaa alhaisempia kansallisia vähimmäishintoja uusien taiteilijoiden etujen edistämiseksi. Tämän poikkeuksen myöntämisellä ei korvausmäärien pienuuden takia todennäköisesti ole merkittävää vaikutusta sisämarkkinoiden moitteettomaan toimintaan.
- (23) Jäsenvaltioiden säätämät jälleenmyyntikorvauksen prosenttiosuudet eroavat tällä hetkellä huomattavasti toisistaan. Modernin tai nykyaikaisen taideteosten sisämarkkinoiden tehokas toiminta edellyttää yhtenäisten prosenttiosuuksien vahvistamista mahdollisimman laajalti.
- (24) Alkuperäisten taideteosten markkinoilla vallitsevien erilaisten etujen yhteensovittamiseksi olisi toivottavaa luoda hintaluokittain asteittain alenevien prosenttiosuuksien asteikko. On tärkeää minimoida myynnin toisaalle siirtymisen ja jälleenmyyntikorvauksia koskevan yhteisön lainsäädännön kiertämisen riski.
- (25) Pääsääntöisesti myyjä olisi vastuussa korvauksen maksamisesta. Jäsenvaltioille olisi annettava mahdollisuus säätää tätä periaatetta koskevista poikkeuksista siltä osin kuin on kyse velvollisuudesta suorittaa korvaus. Myyjä on se henkilö tai yritys, jonka nimissä myynti tapahtuu.
- (26) Olisi säädettävä mahdollisuudesta mukauttaa vähimmäishintoja ja prosenttiosuuksia tietyin väliajoin. Tätä varten on aiheellista antaa komission tehtäväksi laatia määräajoin kertomuksia siitä, miten oikeutta jälleenmyyntikorvaukseen käytännössä sovelletaan jäsenvaltioissa ja mitkä ovat sen vaikutukset yhteisön taidemarkkinoihin, sekä tarvittaessa tehdä ehdotuksia tämän direktiivin tarkistamisesta.
- (27) Korvauksiin oikeutetut henkilöt olisi määriteltävä ottaen aiheellisella tavalla huomioon toissijaisuusperiaate. Tässä direktiivissä ei ole aiheellista puuttua jäsenvaltioiden perintöoikeuteen. Tekijänoikeuden haltijan oikeudonomistajilla on kuitenkin oltava täysi oikeus jälleenmyyntikorvaukseen tekijän kuoleman jälkeen viimeistään sen jälkeen, kun edellä tarkoitettu siirtymäkausi on päätynyt.
- (28) Jäsenvaltioiden tehtävänä on säännellä jälleenmyyntikorvausoikeuden käyttöä ja erityisesti sen hallinnointia. Yhtenä mahdollisuutena tässä on, että hallinnosta vastaa yhteinen perintä hoitava järjestö. Jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että perintä hoitava järjestö toimii avoimesti ja tehokkaasti. Jäsenvaltioiden on myös varmistettava, että niille tekijöille, jotka ovat muiden jäsenvaltioiden kansalaisia, tulevat korvausmäärät peritään ja tuloutetaan heille. Tällä direktiivillä ei rajoiteta korvauk-

sien perimistä ja tulouttamista koskevia jäsenvaltioiden järjestelyjä.

- (29) Oikeus jälleenmyyntikorvaukseen olisi rajoitettava koskemaan yhteisön kansalaisia ja sellaisia ulkomaalaisia tekijöitä, joiden kotimaassa tällainen suoja myönnetään tekijöille, jotka ovat jäsenvaltioiden kansalaisia. Jäsenvaltiolla olisi oltava mahdollisuus laajentaa oikeus jälleenmyyntikorvaukseen koskemaan ulkomaalaisia tekijöitä, joiden asuinpaikka on kyseisessä jäsenvaltiossa.
- (30) Olisi luotava asianmukaiset menettelyt myyntitapahtumien seuraamiseksi, jotta voitaisiin käytännössä varmistaa, että oikeutta jälleenmyyntikorvaukseen sovelletaan jäsenvaltioissa tehokkaasti. Tämä myös edellyttää, että tekijällä tai tekijän edustajalla on oikeus saada tarvittavat tiedot jälleenmyyntikorvauksen suorittamisesta vastuussa olevalta luonnolliselta henkilöltä tai oikeushenkilöltä. Jäsenvaltiot, jotka säätävät jälleenmyyntikorvauksia koskevien oikeuksien yhteisestä hallinnoinnista, voivat lisäksi säätää, että ainoastaan yhteisestä hallinnoinnista vastuussa olevat elimet ovat oikeutettuja saamaan tietoja,

OVAT ANTANEET TÄMÄN DIREKTIIVIN:

I LUKU

SOVELTAMISALA

1 artikla

Jälleenmyyntikorvausta koskevan oikeuden sisältö

- Jäsenvaltioiden on säädettävä, että alkuperäisen taide-teoksen tekijällä on luovuttamaton oikeus, josta ei voida luopua edes etukäteen, saada jälleenmyyntikorvauksena osuus teoksen sellaisesta jälleenmyynnistä saaduista hinnoista, joka tapahtuu sen jälkeen, kun tekijä on luovuttanut teoksensa ensimmäisen kerran.
- Edellä 1 kohdassa tarkoitettua oikeutta sovelletaan kaikkeen jälleenmyyntiin, johon osallistuu myyjinä, ostajina tai välittäjinä taidemarkkinoiden ammattilaisia, kuten huutokaup-pakamareita, taidegallerioita sekä taidekauppiaita yleensä.
- Jäsenvaltiot voivat säätää, että 1 kohdassa tarkoitettua oikeutta ei sovelleta jälleenmyyntiin, jossa myyjä on hankkinut teoksen suoraan tekijältä vähemmän kuin kolme vuotta ennen tätä jälleenmyyntiä ja joissa jälleenmyyntihinta on enintään 10 000 euroa.
- Korvauksen suorittamisesta on vastuussa myyjä. Jäsenvaltiot voivat säätää, että 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuista luonnollisista henkilöistä tai oikeushenkilöistä joku muu kuin myyjä on yksin tai yhdessä myyjän kanssa velvollinen maksamaan korvauksen.

2 artikla

Taideteokset, joita oikeus jälleenmyyntikorvaukseen koskee

1. Tässä direktiivissä 'alkuperäisellä taideteoksella' tarkoitetaan kuvataideteoksia, kuten tauluja, kollaaseja, maalauksia, piirustuksia, kaiverruksia, kuparipiirroksia, litografioita, veistoksia, tekstiilitaidetta, keramiikkaa, lasiteoksia ja valokuvia, jos ne ovat taiteilijan luomia tai jos ne ovat alkuperäisinä taideteoksina pidettäviä kopioita.

2. Tämän direktiivin alaan kuuluvien taideteosten kopioita, jotka taiteilija on itse tehnyt tai jotka on tehty hänen luvallaan ja joita on rajoitettu määrä, pidetään tässä direktiivissä alkuperäisinä taideteoksina. Tällaiset kopiot ovat yleensä taiteilijan numeroimia, signeeraamia tai muulla tavoin alkuperäisiksi merkitsemiä.

II LUKU

ERITYISET SÄÄNNÖKSET

3 artikla

Vähimmäishinta

1. Jäsenvaltioiden tehtävänä on vahvistaa vähimmäismyyntihinta, josta alkaen 1 artiklassa tarkoitetusta myynnistä maksetaan jälleenmyyntikorvaus.

2. Vähimmäismyyntihinta ei saa missään tapauksessa olla suurempi kuin 3 000 euroa.

4 artikla

Korvausosuudet

1. Edellä 1 artiklassa tarkoitettu korvaus vahvistetaan seuraavien prosentiosuuksien mukaisesti:

- 4 prosenttia siitä osasta myyntihintaa, joka on enintään 50 000 euroa;
- 3 prosenttia siitä osasta myyntihintaa, joka on 50 000,01—200 000 euroa;
- 1 prosentti siitä osasta myyntihintaa, joka on 200 000,01—350 000 euroa;
- 0,5 prosenttia siitä osasta myyntihintaa, joka on 350 000,01—500 000 euroa;
- 0,25 prosenttia siitä osasta myyntihintaa, joka on yli 500 000 euroa.

Korvauksen kokonaismäärä saa kuitenkin olla enintään 12 500 euroa.

2. Poiketen siitä, mitä 1 kohdassa säädetään, jäsenvaltiot voivat soveltaa 5 prosentin korvausosuutta 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettuun myyntihinnan osuuteen.

3. Jos vahvistettu vähimmäismyyntihinta on vähemmän kuin 3 000 euroa, jäsenvaltion on myös vahvistettava alle 3 000 euron myyntihintaan sovellettava korvausosuus, jonka on oltava vähintään 4 prosenttia.

5 artikla

Laskentaperuste

Edellä 3 ja 4 artiklassa tarkoitettujen myyntihintojen ovat verottomia hintoja.

6 artikla

Jälleenmyyntikorvaukseen oikeutetut

1. Edellä 1 artiklassa tarkoitettu korvaus on maksettava teoksen tekijälle ja, jollei 8 artiklan 2 kohdasta muuta johdu, tekijän kuoleman jälkeen hänen oikeudenomistajilleen.

2. Jäsenvaltiot voivat säätää 1 artiklassa tarkoitetun korvauksen pakollisesta tai vapaaehtoisesta yhteisestä hallinnoinnista.

7 artikla

Kolmansien maiden kansalaisten oikeus jälleenmyyntikorvaukseen

1. Jäsenvaltioiden on säädettävä, että tekijöillä, jotka ovat kolmansien maiden kansalaisia ja, jollei 8 artiklan 2 kohdasta muuta johdu, heidän oikeudenomistajillaan on oikeus jälleenmyyntikorvaukseen tämän direktiivin sekä kyseisen jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti ainoastaan siinä tapauksessa, että sen maan lainsäädännössä, jonka kansalaisia tekijä tai hänen oikeudenomistajansa ovat, myönnetään jäsenvaltioista oleville tekijöille ja heidän oikeudenomistajilleen oikeus jälleenmyyntikorvaukseen kyseisessä maassa.

2. Komissio julkaisee jäsenvaltioiden toimittamien tietojen pohjalta mahdollisimman pian alustavan luettelon niistä kolmansista maista, jotka täyttävät 1 kohdassa säädetyn ehdon. Luettelo on pidettävä ajan tasalla.

3. Siltä osin kuin on kyse oikeudesta jälleenmyyntikorvaukseen jäsenvaltiot voivat kohdella tekijöitä, jotka eivät ole jäsenvaltioiden kansalaisia mutta joiden asuinpaikka on kyseisessä jäsenvaltiossa, samalla tavoin kuin omia kansalaisiaan.

8 artikla

Jälleenmyyntikorvausta koskevan oikeuden voimassaoloaika

1. Oikeus jälleenmyyntikorvaukseen on suojattu direktiivin 93/98/ETY 1 artiklassa määritellyn ajan.

2. Poiketen siitä, mitä 1 kohdassa säädetään, ne jäsenvaltiot, joissa oikeutta jälleenmyyntikorvaukseen ei sovelleta [13 artiklassa tarkoitettuna voimaantulopäivänä], eivät viimeistään 1 päivänä tammikuuta 2010 päättävänä määräaikana ole velvollisia soveltamaan oikeutta jälleenmyyntikorvaukseen taiteilijan kuoleman jälkeen tämän oikeudenomistajiin.

3. Jäsenvaltio, johon 2 kohtaa sovelletaan, voi tarvittaessa saada enintään kaksi vuotta lisää aikaa, jotta sen taloudelliset toimijat voisivat mukautua asteittain jälleenmyyntikorvausjärjestelmään taloudellisen elinkelpoisuutensa säilyttäen, ennen kuin ne ovat velvollisia soveltamaan oikeutta jälleenmyyntikorvaukseen taiteilijan kuoleman jälkeen tämän oikeudenomistajiin. Kyseisen jäsenvaltion on viimeistään 12 kuukautta ennen 2 kohdassa tarkoitettua ajanjakson päättymistä annettava asiasta komissiolle ilmoitus perusteluineen, jotta komissio voi asiaan kuuluvia tahoja kuultuaan antaa lausunnon kolmen kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Jollei jäsenvaltio noudata komission lausuntoa, sen on ilmoitettava siitä komissiolle kuukauden kuluessa ja perusteltava päätöksensä. Jäsenvaltion ilmoitus perusteluineen ja komission lausunto julkaistaan Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä ja toimitetaan Euroopan parlamentille.

4. Jos kansainväliset neuvottelut jälleenmyyntikorvausta koskevan oikeuden laajentamisesta kansainväliselle tasolle saadaan tuloksellisesti päätökseen 8 artiklan 2 ja 3 kohdassa tarkoitetuissa määräajoissa, komissio tekee aiheelliset ehdotukset.

9 artikla

Oikeus saada tietoja

Jäsenvaltioiden on säädettävä, että 6 artiklan nojalla korvaukseen oikeutetut henkilöt voivat kolmen vuoden ajan jälleenmyynnistä vaatia 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuilta taide- ja markkinoiden ammattilaisilta jälleenmyyntiin liittyvien korvausten suorittamisen turvaamiseksi tarvittavat tiedot.

III LUKU

LOPPUSÄÄNNÖKSET

10 artikla

Ajallinen soveltaminen

Tätä direktiiviä sovelletaan kaikkiin 2 artiklassa määriteltyihin alkuperäisiin taideteoksiin, jotka 1 päivänä tammikuuta 2006 ovat edelleen tekijänoikeutta koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön suojaamia tai jotka kyseisenä päivänä täyttävät tämän direktiivin säännösten mukaisen suojan edellytykset.

11 artikla

Tarkistaminen

1. Komissio antaa Euroopan parlamentille, neuvostolle sekä talous- ja sosiaalikomitealle viimeistään 1 päivänä tammikuuta 2009 ja sen jälkeen joka neljäs vuosi kertomuksen tämän direktiivin soveltamisesta ja vaikutuksista kiinnittäen erityistä huomiota modernin ja nykyaikaisen yhteisön markkinoiden kilpailukykyyn ja varsinkin yhteisön asemaan suhteessa niihin merkittäviin markkinoihin, joilla ei sovelleta oikeutta jälleenmyyntikorvaukseen, sekä taiteen luomisen tukemiseen ja jäsenvaltioiden hallinnointimenettelyihin. Komissio tarkastelee erityisesti direktiivin vaikutuksia sisämarkkinoihin sekä jälleenmyyntikorvausta koskevan oikeuden käyttöönoton vaikutuksia niissä jäsenvaltioissa, jotka eivät soveltaneet kyseistä oikeutta kansallisessa lainsäädännössään ennen tämän direktiivin voimaantuloa. Komissio tekee tarvittaessa ehdotuksia vähimmäismyynnihinnan ja korvausosuuden osuuden mukauttamisesta alalla tapahtuvan kehityksen huomioon ottamiseksi, 4 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua enimmäismäärää koskevia ehdotuksia sekä muita

tämän direktiivin vaikutusten tehostamiseksi tarpeellisia pitämäänsä ehdotuksia.

2. Perustetaan yhteyskomitea. Se muodostuu jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten edustajista. Sen puheenjohtajana toimii komission edustaja, ja se kokoontuu joko puheenjohtajan aloitteesta tai jäsenvaltion valtuuskunnan pyynnöstä.

3. Komitean tehtävänä on:

- järjestää neuvotteluja kaikista tämän direktiivin soveltamisesta aiheutuvista kysymyksistä,
- helpottaa komission ja jäsenvaltioiden välistä tiedonvaihtoa merkitsevästä muutoksista yhteisön taidemarkkinoilla.

12 artikla

Täytäntöönpano

1. Jäsenvaltioiden on saatettava tämän direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan ennen 1 päivää tammikuuta 2006. Niiden on ilmoitettava tästä komissiolle viipymättä.

Näissä jäsenvaltioiden antamissa säädöksissä on viitattava tähän direktiiviin tai niihin on liitettävä tällainen viittaus, kun ne virallisesti julkaistaan. Jäsenvaltioiden on säädettävä siitä, miten viittaukset tehdään.

2. Jäsenvaltioiden on toimitettava tässä direktiivissä tarkoitettuja kysymyksistä antamansa kansalliset säännökset komissiolle.

13 artikla

Voimaantulo

Tämä direktiivi tulee voimaan päivänä, jona se julkaistaan Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä.

14 artikla

Osoitus

Tämä direktiivi on osoitettu kaikille jäsenvaltioille.

Tehty Brysselissä 27 päivänä syyskuuta 2001.

<i>Euroopan parlamentin puolesta</i>	<i>Neuvoston puolesta</i>
Puhemies	Puheenjohtaja
N. FONTAINE	C. PICQUÉ

DIRECTIVE 2001/84/EC OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL
of 27 September 2001
on the resale right for the benefit of the author of an original work of art

THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION,

Having regard to the Treaty establishing the European Community, and in particular Article 95 thereof,

Having regard to the proposal from the Commission ⁽¹⁾,

Having regard to the opinion of the Economic and Social Committee ⁽²⁾,

Acting in accordance with the procedure laid down in Article 251 of the Treaty ⁽³⁾, and in the light of the joint text approved by the Conciliation Committee on 6 June 2001,

Whereas:

- (1) In the field of copyright, the resale right is an unassignable and inalienable right, enjoyed by the author of an original work of graphic or plastic art, to an economic interest in successive sales of the work concerned.
- (2) The resale right is a right of a productive character which enables the author/artist to receive consideration for successive transfers of the work. The subject-matter of the resale right is the physical work, namely the medium in which the protected work is incorporated.
- (3) The resale right is intended to ensure that authors of graphic and plastic works of art share in the economic success of their original works of art. It helps to redress the balance between the economic situation of authors of graphic and plastic works of art and that of other creators who benefit from successive exploitations of their works.
- (4) The resale right forms an integral part of copyright and is an essential prerogative for authors. The imposition of such a right in all Member States meets the need for providing creators with an adequate and standard level of protection.
- (5) Under Article 151(4) of the Treaty the Community is to take cultural aspects into account in its action under other provisions of the Treaty.
- (6) The Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works provides that the resale right is available only if legislation in the country to which the author belongs so permits. The right is therefore optional and subject to the rule of reciprocity. It follows from the case-law of the Court of Justice of the European

Communities on the application of the principle of non-discrimination laid down in Article 12 of the Treaty, as shown in the judgment of 20 October 1993 in Joined Cases C-92/92 and C-326/92 *Phil Collins and Others* ⁽⁴⁾, that domestic provisions containing reciprocity clauses cannot be relied upon in order to deny nationals of other Member States rights conferred on national authors. The application of such clauses in the Community context runs counter to the principle of equal treatment resulting from the prohibition of any discrimination on grounds of nationality.

- (7) The process of internationalisation of the Community market in modern and contemporary art, which is now being speeded up by the effects of the new economy, in a regulatory context in which few States outside the EU recognise the resale right, makes it essential for the European Community, in the external sphere, to open negotiations with a view to making Article 14b of the Berne Convention compulsory.
- (8) The fact that this international market exists, combined with the lack of a resale right in several Member States and the current disparity as regards national systems which recognise that right, make it essential to lay down transitional provisions as regards both entry into force and the substantive regulation of the right, which will preserve the competitiveness of the European market.
- (9) The resale right is currently provided for by the domestic legislation of a majority of Member States. Such laws, where they exist, display certain differences, notably as regards the works covered, those entitled to receive royalties, the rate applied, the transactions subject to payment of a royalty, and the basis on which these are calculated. The application or non-application of such a right has a significant impact on the competitive environment within the internal market, since the existence or absence of an obligation to pay on the basis of the resale right is an element which must be taken into account by each individual wishing to sell a work of art. This right is therefore a factor which contributes to the creation of distortions of competition as well as displacement of sales within the Community.
- (10) Such disparities with regard to the existence of the resale right and its application by the Member States have a direct negative impact on the proper functioning of the internal market in works of art as provided for by Article 14 of the Treaty. In such a situation Article 95 of the Treaty constitutes the appropriate legal basis.

⁽¹⁾ OJ C 178, 21.6.1996, p. 16 and OJ C 125, 23.4.1998, p. 8.

⁽²⁾ OJ C 75, 10.3.1997, p. 17.

⁽³⁾ Opinion of the European Parliament of 9 April 1997 (OJ C 132, 28.4.1997, p. 88), confirmed on 27 October 1999, Council Common Position of 19 June 2000 (OJ C 300, 20.10.2000, p. 1) and Decision of the European Parliament of 13 December 2000 (OJ C 232, 17.8.2001, p. 173). Decision of the European Parliament of 3 July 2001 and Decision of the Council of 19 July 2001.

⁽⁴⁾ [1993] ECR I-5145.

- (11) The objectives of the Community as set out in the Treaty include laying the foundations of an ever closer union among the peoples of Europe, promoting closer relations between the Member States belonging to the Community, and ensuring their economic and social progress by common action to eliminate the barriers which divide Europe. To that end the Treaty provides for the establishment of an internal market which presupposes the abolition of obstacles to the free movement of goods, freedom to provide services and freedom of establishment, and for the introduction of a system ensuring that competition in the common market is not distorted. Harmonisation of Member States' laws on the resale right contributes to the attainment of these objectives.
- (12) The Sixth Council Directive (77/388/EEC) of 17 May 1977 on the harmonisation of the laws of the Member States relating to turnover taxes — common system of value added tax: uniform basis of assessment ⁽¹⁾, progressively introduces a Community system of taxation applicable *inter alia* to works of art. Measures confined to the tax field are not sufficient to guarantee the harmonious functioning of the art market. This objective cannot be attained without harmonisation in the field of the resale right.
- (13) Existing differences between laws should be eliminated where they have a distorting effect on the functioning of the internal market, and the emergence of any new differences of that kind should be prevented. There is no need to eliminate, or prevent the emergence of, differences which cannot be expected to affect the functioning of the internal market.
- (14) A precondition of the proper functioning of the internal market is the existence of conditions of competition which are not distorted. The existence of differences between national provisions on the resale right creates distortions of competition and displacement of sales within the Community and leads to unequal treatment between artists depending on where their works are sold. The issue under consideration has therefore transnational aspects which cannot be satisfactorily regulated by action by Member States. A lack of Community action would conflict with the requirement of the Treaty to correct distortions of competition and unequal treatment.
- (15) In view of the scale of divergences between national provisions it is therefore necessary to adopt harmonising measures to deal with disparities between the laws of the Member States in areas where such disparities are liable to create or maintain distorted conditions of competition. It is not however necessary to harmonise every provision of the Member States' laws on the resale right and, in order to leave as much scope for national decision as possible, it is sufficient to limit the harmonisation exercise to those domestic provisions that have the most direct impact on the functioning of the internal market.
- (16) This Directive complies therefore, in its entirety, with the principles of subsidiarity and proportionality as laid down in Article 5 of the Treaty.
- (17) Pursuant to Council Directive 93/98/EEC of 29 October 1993 harmonising the term of protection of copyright and certain related rights ⁽²⁾, the term of copyright runs for 70 years after the author's death. The same period should be laid down for the resale right. Consequently, only the originals of works of modern and contemporary art may fall within the scope of the resale right. However, in order to allow the legal systems of Member States which do not, at the time of the adoption of this Directive, apply a resale right for the benefit of artists to incorporate this right into their respective legal systems and, moreover, to enable the economic operators in those Member States to adapt gradually to the aforementioned right whilst maintaining their economic viability, the Member States concerned should be allowed a limited transitional period during which they may choose not to apply the resale right for the benefit of those entitled under the artist after his death.
- (18) The scope of the resale right should be extended to all acts of resale, with the exception of those effected directly between persons acting in their private capacity without the participation of an art market professional. This right should not extend to acts of resale by persons acting in their private capacity to museums which are not for profit and which are open to the public. With regard to the particular situation of art galleries which acquire works directly from the author, Member States should be allowed the option of exempting from the resale right acts of resale of those works which take place within three years of that acquisition. The interests of the artist should also be taken into account by limiting this exemption to such acts of resale where the resale price does not exceed EUR 10 000.
- (19) It should be made clear that the harmonisation brought about by this Directive does not apply to original manuscripts of writers and composers.
- (20) Effective rules should be laid down based on experience already gained at national level with the resale right. It is appropriate to calculate the royalty as a percentage of the sale price and not of the increase in value of works whose original value has increased.
- (21) The categories of works of art subject to the resale right should be harmonised.

⁽¹⁾ OJ L 145, 13.6.1977, p. 1. Directive as last amended by Directive 1999/85/EC (OJ L 277, 28.10.1999, p. 34).

⁽²⁾ OJ L 290, 24.11.1993, p. 9.

- (22) The non-application of royalties below the minimum threshold may help to avoid disproportionately high collection and administration costs compared with the profit for the artist. However, in accordance with the principle of subsidiarity, the Member States should be allowed to establish national thresholds lower than the Community threshold, so as to promote the interests of new artists. Given the small amounts involved, this derogation is not likely to have a significant effect on the proper functioning of the internal market.
- (23) The rates set by the different Member States for the application of the resale right vary considerably at present. The effective functioning of the internal market in works of modern and contemporary art requires the fixing of uniform rates to the widest possible extent.
- (24) It is desirable to establish, with the intention of reconciling the various interests involved in the market for original works of art, a system consisting of a tapering scale of rates for several price bands. It is important to reduce the risk of sales relocating and of the circumvention of the Community rules on the resale right.
- (25) The person by whom the royalty is payable should, in principle, be the seller. Member States should be given the option to provide for derogations from this principle in respect of liability for payment. The seller is the person or undertaking on whose behalf the sale is concluded.
- (26) Provision should be made for the possibility of periodic adjustment of the threshold and rates. To this end, it is appropriate to entrust to the Commission the task of drawing up periodic reports on the actual application of the resale right in the Member States and on the impact on the art market in the Community and, where appropriate, of making proposals relating to the amendment of this Directive.
- (27) The persons entitled to receive royalties must be specified, due regard being had to the principle of subsidiarity. It is not appropriate to take action through this Directive in relation to Member States' laws of succession. However, those entitled under the author must be able to benefit fully from the resale right after his death, at least following the expiry of the transitional period referred to above.
- (28) The Member States are responsible for regulating the exercise of the resale right, particularly with regard to the way this is managed. In this respect management by a collecting society is one possibility. Member States should ensure that collecting societies operate in a transparent and efficient manner. Member States must also ensure that amounts intended for authors who are nationals of other Member States are in fact collected

and distributed. This Directive is without prejudice to arrangements in Member States for collection and distribution.

- (29) Enjoyment of the resale right should be restricted to Community nationals as well as to foreign authors whose countries afford such protection to authors who are nationals of Member States. A Member State should have the option of extending enjoyment of this right to foreign authors who have their habitual residence in that Member State.
- (30) Appropriate procedures for monitoring transactions should be introduced so as to ensure by practical means that the resale right is effectively applied by Member States. This implies also a right on the part of the author or his authorised representative to obtain any necessary information from the natural or legal person liable for payment of royalties. Member States which provide for collective management of the resale right may also provide that the bodies responsible for that collective management should alone be entitled to obtain information,

HAVE ADOPTED THIS DIRECTIVE:

CHAPTER I

SCOPE

Article 1

Subject matter of the resale right

1. Member States shall provide, for the benefit of the author of an original work of art, a resale right, to be defined as an inalienable right, which cannot be waived, even in advance, to receive a royalty based on the sale price obtained for any resale of the work, subsequent to the first transfer of the work by the author.
2. The right referred to in paragraph 1 shall apply to all acts of resale involving as sellers, buyers or intermediaries art market professionals, such as salesrooms, art galleries and, in general, any dealers in works of art.
3. Member States may provide that the right referred to in paragraph 1 shall not apply to acts of resale where the seller has acquired the work directly from the author less than three years before that resale and where the resale price does not exceed EUR 10 000.
4. The royalty shall be payable by the seller. Member States may provide that one of the natural or legal persons referred to in paragraph 2 other than the seller shall alone be liable or shall share liability with the seller for payment of the royalty.

Article 2

Works of art to which the resale right relates

1. For the purposes of this Directive, 'original work of art' means works of graphic or plastic art such as pictures, collages, paintings, drawings, engravings, prints, lithographs, sculptures, tapestries, ceramics, glassware and photographs, provided they are made by the artist himself or are copies considered to be original works of art.

2. Copies of works of art covered by this Directive, which have been made in limited numbers by the artist himself or under his authority, shall be considered to be original works of art for the purposes of this Directive. Such copies will normally have been numbered, signed or otherwise duly authorised by the artist.

CHAPTER II

PARTICULAR PROVISIONS

Article 3

Threshold

1. It shall be for the Member States to set a minimum sale price from which the sales referred to in Article 1 shall be subject to resale right.

2. This minimum sale price may not under any circumstances exceed EUR 3 000.

Article 4

Rates

1. The royalty provided for in Article 1 shall be set at the following rates:

- (a) 4 % for the portion of the sale price up to EUR 50 000;
- (b) 3 % for the portion of the sale price from EUR 50 000,01 to EUR 200 000;
- (c) 1 % for the portion of the sale price from EUR 200 000,01 to EUR 350 000;
- (d) 0,5 % for the portion of the sale price from EUR 350 000,01 to EUR 500 000;
- (e) 0,25 % for the portion of the sale price exceeding EUR 500 000.

However, the total amount of the royalty may not exceed EUR 12 500.

2. By way of derogation from paragraph 1, Member States may apply a rate of 5 % for the portion of the sale price referred to in paragraph 1(a).

3. If the minimum sale price set should be lower than EUR 3 000, the Member State shall also determine the rate applicable to the portion of the sale price up to EUR 3 000; this rate may not be lower than 4 %.

Article 5

Calculation basis

The sale prices referred to in Articles 3 and 4 are net of tax.

Article 6

Persons entitled to receive royalties

1. The royalty provided for under Article 1 shall be payable to the author of the work and, subject to Article 8(2), after his death to those entitled under him/her.

2. Member States may provide for compulsory or optional collective management of the royalty provided for under Article 1.

Article 7

Third-country nationals entitled to receive royalties

1. Member States shall provide that authors who are nationals of third countries and, subject to Article 8(2), their successors in title shall enjoy the resale right in accordance with this Directive and the legislation of the Member State concerned only if legislation in the country of which the author or his/her successor in title is a national permits resale right protection in that country for authors from the Member States and their successors in title.

2. On the basis of information provided by the Member States, the Commission shall publish as soon as possible an indicative list of those third countries which fulfil the condition set out in paragraph 1. This list shall be kept up to date.

3. Any Member State may treat authors who are not nationals of a Member State but who have their habitual residence in that Member State in the same way as its own nationals for the purpose of resale right protection.

Article 8

Term of protection of the resale right

1. The term of protection of the resale right shall correspond to that laid down in Article 1 of Directive 93/98/EEC.

2. By way of derogation from paragraph 1, those Member States which do not apply the resale right on (the entry into force date referred to in Article 13), shall not be required, for a period expiring not later than 1 January 2010, to apply the resale right for the benefit of those entitled under the artist after his/her death.

3. A Member State to which paragraph 2 applies may have up to two more years, if necessary to enable the economic operators in that Member State to adapt gradually to the resale right system while maintaining their economic viability, before it is required to apply the resale right for the benefit of those entitled under the artist after his/her death. At least 12 months before the end of the period referred to in paragraph 2, the Member State concerned shall inform the Commission giving its reasons, so that the Commission can give an opinion, after appropriate consultations, within three months following the receipt of such information. If the Member State does not follow the opinion of the Commission, it shall within one month inform the Commission and justify its decision. The notification and justification of the Member State and the opinion of the Commission shall be published in the *Official Journal of the European Communities* and forwarded to the European Parliament.

4. In the event of the successful conclusion, within the periods referred to in Article 8(2) and (3), of international negotiations aimed at extending the resale right at international level, the Commission shall submit appropriate proposals.

Article 9

Right to obtain information

The Member States shall provide that for a period of three years after the resale, the persons entitled under Article 6 may require from any art market professional mentioned in Article 1(2) to furnish any information that may be necessary in order to secure payment of royalties in respect of the resale.

CHAPTER III

FINAL PROVISIONS

Article 10

Application in time

This Directive shall apply in respect of all original works of art as defined in Article 2 which, on 1 January 2006, are still protected by the legislation of the Member States in the field of copyright or meet the criteria for protection under the provisions of this Directive at that date.

Article 11

Revision clause

1. The Commission shall submit to the European Parliament, the Council and the Economic and Social Committee not later than 1 January 2009 and every four years thereafter a report on the implementation and the effect of this Directive, paying particular attention to the competitiveness of the market in modern and contemporary art in the Community, especially as regards the position of the Community in relation to relevant markets that do not apply the resale right and the fostering of artistic creativity and the management procedures in the Member States. It shall examine in particular its impact on the internal market and the effect of the introduction of the resale right in those Member States that did not apply the right in national law prior to the entry into force of this Directive. Where appropriate, the Commission shall submit proposals for adapting the minimum threshold and the rates of royalty to take account of changes in the sector, proposals relating to the maximum amount laid down in Article 4(1) and any other proposal it may deem necessary in order to enhance the effectiveness of this Directive.

2. A Contact Committee is hereby established. It shall be composed of representatives of the competent authorities of the Member States. It shall be chaired by a representative of the Commission and shall meet either on the initiative of the Chairman or at the request of the delegation of a Member State.

3. The task of the Committee shall be as follows:

- to organise consultations on all questions deriving from application of this Directive,
- to facilitate the exchange of information between the Commission and the Member States on relevant developments in the art market in the Community.

Article 12

Implementation

1. Member States shall bring into force the laws, regulations and administrative provisions necessary to comply with this Directive before 1 January 2006. They shall forthwith inform the Commission thereof.

When Member States adopt these measures, they shall contain a reference to this Directive or shall be accompanied by such reference on the occasion of their official publication. The methods of making such a reference shall be laid down by the Member States.

2. Member States shall communicate to the Commission the provisions of national law which they adopt in the field covered by this Directive.

Article 13

Entry into force

This Directive shall enter into force on the day of its publication in the *Official Journal of the European Communities*.

Article 14

Addressees

This Directive is addressed to the Member States.

Done at Brussels, 27 September 2001.

For the European Parliament

The President

N. FONTAINE

For the Council

The President

C. PICQUÉ